

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Disputatio XXV. Occurritur argumentis omnium Adversariorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

babilitatem veritatis opinioni, quæ caret omni probabilitate, ut constat ex recitatis damnatis; tum quæ dat probabilitatem opinioni, quæ certam habet probabilitatem: sed unice damnantur à Papâ opiniones improbabiles; asserunt tamquam probabiles; non autem opiniones, quarum veritas est certò probabilis: ergo satis est certum, & solum de objectivâ probabilitate veritatis iudicium.

N. 103. Confirmo 1. Opinio cuius veritas est certò probabilior, stante verâ ejus probabilitate, non est damnabilis: ergo neque damnabilis est opinio, cuius veritas est certò probabilis, stante certâ ejus probabilitate.

N. 104. Confirmo 2. Certa objectiva improbabilitas opinionis in ordine ad operandum æquivaler iudicio directo de falsitate opinionis: sicut autem cum solo saltem iudicio directo de opinionis falsitate non licet eam opinionem sequi, nec juxta eam operari; ita neque licet operari sub solo iudicio reflexo de certâ objectivâ opinionis improbabilitate: ergo à pari certa objectiva opinionis probabilitas æquivaler iudicio directo de opinionis veritate: sicut autem cum solo saltem iudicio directo subjectivè probabiliori, aut probabilis de opinionis veritate licet operari; ita quoque sub solo iudicio reflexo de certâ objectiva opinionis probabilitate, aut probabilitate licet operari.

14. Confirmo 3. quia ut scite Reverendissim. 105. P. Fr. Raphael à S. Joanne Generalis Dis- Raph. à catorum SS. Trinitatis part. 2. qu. 4. n. 97. S. Joan. certa probabilitas objectiva subrogatur in locum veritatis objectivæ, quando hæc non patet: ergo sicut veritas objectiva necessario excludit absolutè peccatum; ita & certa probabilitas objectiva. Etenim peccatū exclu- di

potest, tum ab hoc iudicio directo certo, *Honorare Deum non est peccatum*; tum ab hoc certo reflexo, *Est certum, quod honorare Deum non sit peccatum*; ergo etiam in casu nostro peccatum excludi potest, tum ab hoc iudicio directo subjectivè probabiliori, aut probabiliiori, *Piccola licet*; tum ab hoc reflexo certo de objectivâ probabilitate, aut probabilitate, *Certò probabile, aut probabilior est, quod pictura licet*: volitio enim picturæ ab alterutro iudicio liberari potest à peccato; ergo non tantum subjectiva probabilitas, aut probabilitas liberat à peccato; sed etiam ipsa certa objectiva probabilitas, aut probabilitas: ergo ne formaliter peccem satis est alterutrum iudicium, vel directum de veritate, vel reflexum de certâ probabilitate veritatis.

Confirmo 4. quia sicut Alexander, & Innocentius supposititiam aliquarum opinionum probabilitatem, immò probabilitatem damnant; (præsertim cum qualibet sit suo Patroño probabilior juxta P. Vasqu. immò juxta etiam Probabilioristarum) ita ex opposito alii Pontifices aliquarum opinionum probabilitatem confirmant; immò loquendo de duplici opinione, invicem contradicente, utramque probabilem, & rationi consonam asserunt; ut constat vel ex solâ opinione, unâ affirmante, aliâ negante Christi D. adventum, Adâ non peccante: ergo si in materiâ fidei sola certa objectiva probabilitas veritatis opinionis speculativæ, juxta mentem Pontificum, satis est, ut laudabiliter, & catholicè defendatur; certa quoque, & sola probabilitas objectiva veritatis opinionis practicæ satis erit, ut laudabiliter, & christianè practicetur.

N. 106. Alex. VII. Inn. XI. P. Vasq.

DISPUTATIO XXV.

Occurritur argumentis omnium Adversariorum.

SECTIO I.

Argumenta Palanci.

§. I.

Aligna.

SUMMARIUM.

Quia cum probabilitate honestatis stat incertitudo honestatis, n. 1.

Et quia operans debet esse certus de honestate, n. 2. 3.

Dico, quòd certus de probabilitate honestatis sit certus de honestate formali suorum actuum, n. 4.

Inductio, ibid.

Arguit, quia ut quis formaliter honestè operetur, debet esse prius certus de honestate, n. 8. 9.

Dico, quòd nulli iudicio probabiliori insit certitudo de veritate materiali, seu honestate, ut est in re, n. 10.

Hinc ea non requiritur, n. 11.

Satis ut iudicium directum sit certum prudentialiter; non verò logicè, n. 12. 13.

Sicut

Sicut ut obedientia actus sit formaliter honestus, satis est certitudo de probabilitate honestatis, nec est necessaria certitudo de honestate rei precepta, ita in alijs materijs, n. 15.

Habens certum de probabilitate honestatis iudicium, non est incertus de honestate materiali, seu proprie dubius, quia suspendit omne iudicium directum, n. 16. 17.

N. 1.
Palanco

BJICIES 1. ex citato Authore qu. 33. & 34. Certitudo de probabilitate, aut probabilioritate objectivâ honestatis nihil probat, eo ipso quod adhuc maneo incertus de honestate operis: sed adhuc habita eâ certitudine de probabilitate, maneo incertus de honestate operis: ergo eâ certitudo nihil probat.

N. 2. Confirmat 1. quia recte operans per se primò querit honestè operari; ergo certificari per se primò debet de honestate operis; ergo non satis est certitudo de probabilitate honestatis.

N. 3. Confirmat 2. quia electio formaliter honesta tendere debet in opus objectivè honestum, quia honestum; sed hoc est impossibile absque certitudine honestatis; cum solâ certitudine probabilitatis honestatis: ergo nunquam sufficit sola certitudo de probabilitate honestatis sine certitudine de honestate.

N. 4. Respondeo, quod qui certus est de probabilitate, aut probabilioritate honestatis, aut non inhonestatis, sit certus se honestè formaliter operari, ut fuisse ostendi exemplo Deiparæ, Angelorum, Beatorum, & omnium prudentiorum, qui nixi soli iudicio evidenti de probabilitate, aut probabilioritate honestatis, suspendo omni prius iudicio directo de honestate, ducti sunt ad honestissimas operationes. Idem evici paritate Confessarii absolventis contra propriam opinionem; ex paritate subditi obediens contra propriam sententiam. Ita ex eo quod mihi evidens sit, quod sibi probabile hunc hominem esse verè pauperem, suspendo omni prius iudicio directo de veritate paupertatis, procedo ad honestè succurrendum: & ex eo quod mihi sit evidens probabilitas huius veritatis, *Hic homo est meus pater*, suspendo hoc ipso iudicio directo, *Hic homo est meus pater*, cum rectè veneror: & ex eo quod sit mihi evidenter probabile, & credibile, hunc virum esse doctum, & pium, suspendo prius hoc iudicio directo, *Hic vir est doctus, & pius*, rectè me ei submitto: & ex eo, quod sit mihi evidens probabilitas grandis lucri, si dem decem, honestè operor eâ dando; et si

esset quoque evidenter probabilis oppositum: & ex eo quod sit mihi evidenter probabile, me salvandum, si in sæculo maneam, et si oppositum sit evidenter probabilis, non ideo malè me gero non suscipiendo religiosum institutum; quin ex fine honesto possum in sæculo manere: & sic in alijs numeris. Ergo si mihi sit evidenter probabile, picturam, die festo licere suspendo hoc iudicio directo, *Licet pictura*, prudenter adhuc sub eo iudicio evidenti de probabilitate honestatis picturæ, dirigi possum ad honestum picturæ volitionem.

In formâ nego maiorem; vel distinguo: N. 1. Certitudo de objectivâ probabilitate honestatis nihil prodest, si maneo incertus, seu directè suspendo iudicium de veritate opinionis; & de honestate operis, nego; aut, transeat; & distinctâ eodem modo minor, nego consequentiam. Tantum abest, ut certitudo de objectivâ probabilitate honestatis nihil prodest ad honestè operandum, quin prodest, ut intellectus meus perfectus se habeat, & sit ab omni errore immunis, eo ipso quod suspendo directum de veritate opinionis, & de honestate objecti iudicium, solus nixus evidenti iudicio reflexo de probabilitate veritatis opinionis, & honestatis picturæ die festo.

Ad 1. confirm. dico, satis esse in incertis, N. ut homo certificetur eo modo, quo potest; sed directè non potest certificari de veritate opinionis, & de honestate operis; immo implicat, ut per iudicium subjective probabilis certificetur de eâ veritate, & honestate, cum omne tale iudicium sit opinativum, adeoque incertum de veritate speculativa sui objecti: ergo satis est, ut reflexè certificetur, seu satis est, ut certus sit de objectivâ probabilitate, aut probabilioritate veritatis opinionis, aut honestatis operationis.

Ad 2. confirm. nego minorem: si enim, N. juxta Palanco, satis est certitudo probabilis de honestate objectivâ, quæ certitudo probabilis, juxta eundem non est nisi ipsa opinio probabilior, non video, cur non sufficiat certitudo, & evidentia de ipsâ probabilitate honestatis objectivâ.

Objicies 2. ex eodem n. 16. Vel requiritur aliqua certitudo directâ de honestate operis, ut rectè operemur, vel non? Si requiritur, ergo non est satis certitudo reflexa de probabilitate, aut probabilioritate honestatis operis. Si non requiritur, contra est; quia regula est S. Augustini, *Tene certum, dimitte incertum*: & omnes Antiqui ad formalem honestatem operationis requirunt, quod intellectus certificetur prius de honestate objectivâ.

etivā operis eligendi: & quia, ut operatio voluntatis sit formaliter honesta, requiritur, quod tendat in opus honestum motivē, seu quia honestum; sed implicat, ut tendat in objectum, quia honestum, nisi prius aliquā certitudine de honestate objectivā certus sit; si enim sit omnino incertus, an opus sit, vel non sit objective honestum, tendere non potest in tale opus, quia est objective honestum: ergo ad honestē formaliter operandum requiritur, quod operans certificetur prius de objectivā honestate operis, aliquā certitudine.

N. 9. Confirmat; quia sicut ad inhonestē formaliter operandum necesse non est, ut quis sit certus de objectivā inhonestate operis, sed satis est, ut sit incertus de honestate; aut inhonestate objectivā operis, & illud eligat; ita ad hoc, ut honestē formaliter operemur, necesse est, ut certi simus de objectivā honestate operis eligendi; si enim non simus certi, operabimur formaliter inhonestē eligendo illud opus.

N. 10. Sed contra; quia res omnino futilis est, iudicio subjective probabiliori tribuere certitudinem de veritate speculative sui objecti, ut toties impugnavimus: ergo per nullum iudicium directum stans intra probabilis terminos haberi potest certitudo de materiali honestate objecti, seu ut est in se: etenim probabilioritati inesse deberet connectio essentialis cum objecto ut est in se; hoc autem est certō falsum: nam inter iudicia probabiliora ad invicem contradicentia tot sunt falsa, quot vera: ergo non nisi futiliter asseritur, quod ipsi iudicio subjective probabiliori insit certitudo de veritate logicā sui objecti; ita ut objectum ita sit in eo iudicio, ut est in se; & ita in se, ut est in eo iudicio. Si ergo, quoties sumus inter hinc inde probabilia, haberi non potest certitudo de honestate objecti, ut est in se, nempe certitudo directā; chimæra erit dicere, quod requiratur ea certitudo logicē directā: requiritur quidem certitudo prudentialis, ut supra dixi, & hæc, ut *ibidem* docui, inest cuique iudicio directo certo probabili; at hæc ita requiritur, ut tamen non sit simpliciter necessaria, cum hæc ipsa haberi possit per iudicium reflexum evidens de objectivā probabilitate honestatis.

N. 11. In formā nego requiri necessariō certitudinem directam de operis honestate, ut honestē formaliter operemur: imō nego suppositum, quod stādō inter hinc inde probabilia haberi possit ea certitudo speculativa de veritate materiali opinionis, & de honestate materiali objecti, nisi quis prohibito certi-

tudinem tribuat suo iudicio: satis ergo est reflexa certitudo de probabilitate aut probabilioritate materialis honestatis operis; imō re benè inspectā, satius est suspendere omne iudicium directum, sive probabile, sive probabilius, sive moraliter certū (quodcumque enim ex illis semper est subiectum falsitati) de honestate objectivā, ne nos, etsi prudenter, inficiamur aliquo errore; & appellare ad solum iudicium reflexum evidens, & speculative verum de objectivā probabilitate, aut probabilioritate, aut certitudine morali honestatis objectivæ operis.

Textus S. Augustini probat oppositum; N. si enim tenendum est certum, & dimittendum incertum: cum omne iudicium directum de objecto probabili, etsi moraliter certum, sit incertum de veritate logicā sui cum suo objecto; eo ipso hoc iudicium dimittendum erit, & unice tenendum erit iudicium reflexum evidenter verum logicē de conformitate sui cum objecto, & objecti cum ipso iudicio; seu tenendum erit unice ipsum iudicium reflexum evidens de objectivā probabilitate, aut probabilioritate materialis honestatis operis.

Ad probationem dico, omnes Antiquos, N. & nos cum illis docuisse, prærequiri ad formaliter honestē operandum certum aliquod de honestate formali operationis iudicium; at, quod hoc esse debeat iudicium directum logicē certum de honestate objectivā operis, & actus, hoc numquam, nec illi, nec nos diximus; imō tale iudicium inter hinc inde probabilia repugnat; etsi non repugnet iudicium directum prudentialiter certum; imō omne iudicium certō probabile diximus esse intransitivē tale.

Similiter etsi Antiqui, & ferè omnes Moderni, & nos cum illis prærequirant necessariō certum aliquod de honestate iudicium, non inde inferitur, quod semper debeat esse iudicium directum; satis enim est, vel directum prudentialiter certum, etsi logicē incertum; vel reflexum evidenter logicē verum de objectivā probabilitate, aut probabilioritate honestatis operis, & objecti. Immo satius est, ut adsit solum iudicium reflexum evidenter verum de suo objecto, seu de probabilitate, aut probabilioritate honestatis objecti, & actus; quàm ut adsit solum iudicium directum probabile, aut probabilius, aut moraliter certum de honestate objecti, & actus, quorum quodlibet est semper subiectum falsitati, & nullum eorum est essentialiter logicē verum de conformitate sui cum objecto, & objecti cum ipso; non enim per hoc, quod sim moraliter certus tale ob-

objectum, & actum esse in re honestum, ideo sunt in re honesta; potest enim hoc ipsum passim esse falsum, ut constat, quoties utraque contradicens est suis Patronis probabilior, aut moraliter certa, una unis, alia aliis.

N.
15.
Fogar.
Palanc.

Dixi, moraliter certa; ut morem gerem huic triviali certitudini morali, quam respectu cuiusque opinionis propria tribuunt cuique suo Patrono Fogarinus, Palanco, & alii; sed non nisi ad libitum. Igitur per me ad honestè formaliter operandum satis est solum iudicium reflexum certum de probabilitate honestatis objecti, & actus. Ita per hoc, quod mihi sit evidenter probabile hunc hominem esse meum patrem, vel legem jejunii existere, scio me honestè operari jejunando, & cum venerando; etsi non sim directè certus, quod hic homo sit meus pater, & quod detur lex jejunii. Sicut ergo, ut sim certus meam obedientiam erga talem hominem, aut legem esse formaliter honestam, non est necesse, ut sim certus de paternitate talis hominis, & de existentia legis jejunii, & de honestate materiali, seu objectivâ actus obedientiæ; adeoque necesse non est, ut certus sim de veritate logicâ huius iudicii, *Hic homo est meus pater: Datur lex jejunii*; nec necesse est, ut detur mutua conformitas inter iudicium, & objectum, ut in re; nec quod actus ille obedientiæ sit in re honestus; sed satis, ut mihi sit evidenter probabilis materialis honestas eorum actuum, & materialis paternitas, & existentia legis jejunii: ita in omni alio casu, ut honestè formaliter operer, satis erit, ut sim certus de probabilitate, aut probabilioritate honestatis objectivæ, etsi sim incertus de eadem honestate objectivâ.

N.
16.

Dices: Ergo incertus sum de honestate objectivâ. Distinguo: sum incertus, seu potius strictè dubius, nam suspendo omne iudicium directum, concedo; sum incertus reflexè, & mediâtè, nego: nam concipio iudicium evidens de probabilitate honestatis objectivæ, quod equivalenter est iudicium directum de honestate objectivâ, aut saltem movere potest ad illud. Ut autem homo honestè formaliter operetur, satis est ipsum iudicium reflexum certum de probabilitate; hoc enim posito, certus sum de probabilitate honestatis objectivæ, etsi non sim certus de honestate objecti, & actus; neque enim, ut honestè formaliter operer, requiritur, ut certus sim de honestate objecti, & actus.

N.
17.

Ad confirm. patet ex modo dictis; nego enim necesse esse, ut sim directè certus de honestate operis, ut formaliter honestè ope-

rer, imò talis certitudo inter hinc inde probabilis est speciosa chimæra: satis ergo, ut reflexè certus sim de probabilitate honestatis operationis, vel ut directè certò probabiliter iuvicem opus illud esse honestum.

§. II.

Reliqua ejusdem Doctoris argumenta.

SUMMARIUM.

Arguit, quia objectum voluntatis in quod formi debet, non est probabilitas, sed honestas, n. 18. 19.

Retorqueo paritate Confessarii, & obedientis, n. 20.

Formalis regula honestatis per me est, non tantum iudicium directum, sed reflexum, & voluntas tendit in probabilitatem, & in honestatem, n. 21. 22. 23.

Objectum voluntatis non tantum est bonum certò, sed etiam probabiliter honestum, n. 24. Non est necesse, ut quilibet formaliter objecti voluntatis honesta sit, satis ut objectum sit honestum, n. 25.

Arguit, quod idem actus esset honestus, & inhonestus ex probabilitate honestatis, & inhonestatis, n. 26. 27. 28.

Hoc argumentum antiquum, n. 29.

Arguens sibi contradicit, nam argumentum proponit simultaneam probabilitatem, quam ipse negat, n. 30. 31.

Etsi operans habeat ea duo iudicia modalia, non dirigitur nisi ab uno, n. 33.

Palanco suo argumento tenetur, & sibi contradicit, n. 34.

Dico, quod etsi adsint ea duo iudicia reflexa, illud tantum est regula, cui voluntas eligit conformare actum, n. 35.

Et aliud iudicium se habet pure speculative, n. 36. 37.

Et in manu voluntatis est formare ultimum dictamen, vel de licentiâ, vel de non licentiâ, n. 38. 39. 40.

Objicies 3. ex Palanco qu. 34. n. 20. N. Cognitio, quæ est formalis regula moralitatis, est illa, quæ proponit voluntati palancæ objectum, in quod tendere debet, & sub motivo sub quo tendere debet: sed probabilitas, aut probabilioritas honestatis non est motivum, in quod voluntas tendere debet, quia voluntas non debet velle probabilitatem, neque hæc est motivum proprium voluntatis: ergo sola cognitio directæ honestatis objectivæ est formalis regula moralitatis formalis; etsi ea cognitio sit tantum probabilis, seu probabiliter certa de honestate objecti.

objectivā, non autem sufficit cognitio de probabilitate honestatis objectivæ.

N. 19. Confirmat; quia iudicium de probabilitate honestatis proponit in recto probabilitatem, non honestatem: sed iudicium formaliter, & immediatè regulans actum voluntatis debet proponere in recto honestatem objectivā, quam solam voluntas querere tenetur, & non probabilitatem: ergo iudicium formaliter regulans actum voluntatis non sufficit, quòd sit iudicium de probabilitate honestatis, sed requiritur, quòd sit iudicium de honestate ipsā in recto.

N. 20. Sed contra 1. quia huic, & adductis, & adducendis objectionibus resistit utraque irrefragabilis paritas Confessarii, & obediētis: hoc enim ultimum iudicium, *Licetum est mihi huic poenitentem absolvere*, nititur his pramissis: Quoties Confessario est certò probabilis opinio poenitentis, toties potest eum licite absolvere; sed Confessario est hic, & nunc certò probabilis opinio huius poenitentis: ergo potest eum licite absolvere. Ecce Confessor non dirigitur ad absolvendum à iudicio de veritate, sed de certā probabilitate veritatis opinionis poenitentis. Idem dico de obediēte, qui ad obediendum dirigitur partialiter saltem à iudicio de certā probabilitate veritatis opinionis Superioris: ergo omne argumentum inutile.

N. 21. Contra 2. quia hoc argumentum ostendit, quòd voluntas tendere non possit in objectum honestum directè cert 1. Quæro enim, an tunc tendat in certitudinem, an in solam honestatem? Si in solam certitudinem, quæram iterum, cur certitudo honestatis, non autem probabilitas honestatis possit esse objectum voluntatis? Si in utrumque, atque adeo honestas proposita ut certa ab intellectu potest esse objectum voluntatis, rogabo: cur voluntas non poterit etiam tendere in utramque, nempe in probabilitatem, & in honestatem? atque adeo honestas proposita ut probabilis ab intellectu esse poterit objectum voluntatis.

N. 22. Ad argumentum directè dico, quòd, juxta me, proxima, formalis, & immediata regula honestas formaliter electionis non tantum sit iudicium directum certò probabile, probabilius, aut moraliter certum, aut evidens de honestate objecti: nam, ut dixi, volitio operis posuit sub eo iudicio directo certò probabili, aut probabiliori de honestate operis est formaliter honesta, & regulatur immediatè ab eo iudicio directo, subjectivè certò probabili, aut probabiliori de honestate operis, & objecti; sed nuper volo, quòd certum reflexum iudicium de objectivā

probabilitate honestatis possit sæpe esse formalis, proxima, & immediata regula electionis objecti: etenim non tantum honestè formaliter operor, cum volo objectum sub iudicio subjectivè probabili, aut probabiliori de honestate materiali; sed etiam, dum volo objectum sub iudicio reflexo certo de probabilitate, aut probabilioritate honestatis materialis, suspenso omni directo subjectivè probabili, aut probabiliori de honestate; ita ut non tantum valeat, Hoc est probabiliter, aut probabilius licitum, ergo licet; etsi per iudicium subjectivè tantum probabile, vel probabilius iudicem illud esse licitum; sed etiam valeat, Hoc est certò probabile, aut probabilius esse licitum, ergo licet.

Ratio est; quia si probabilitas intrinseca, & intransitiva ipsi iudicio directo probabili, (idem dico de probabiliori) *Hoc licet*, non impedit; imò immediatè dirigit ad volitionem formaliter honestam sui objecti, ut vult Palanc. 2. 2. ignoro quomodo ipsa certa probabilitas (idem dico de probabilioritate) honestatis ipsius iudicii directi cognita per modum objecti, aut ipsum motivum certò probabile (sufficiens ad iudicium directum subjectivè probabile) cognitum per modum objecti à iudicio reflexo, non possit esse regula objectivā? ipsumque certum iudicium reflectens supra eam probabilitatem honestatis non possit esse regula formalis, & immediata electionis objecti cogniti, ut certò probabiliter honesti?

In formā dico, quòd objectum voluntatis non tantum sit bonum certò honestum, sed etiam bonum probabiliter honestum. Ut autem Palanco videat suum æquivocum, attendat, quòd etsi albedo Petri, & Petrus albus differant grammaticaliter, non tamen quoad potentiam visivā; nam oculus non tantum tendit in Petrum album, quantum in albedinem Petri: ita in casu nostro, etsi probabilitas honestatis, & honestas probabilis differant grammaticaliter; attamen non differunt quoad voluntatem: non enim bonum, seu objectum voluntatis est honestum ut sic, sed omnia individua honesta; atque adeo non tantum honestum propositum ut certum, sed etiam honestum propositum ut probabile. Omitto instantiam de certitudine paulo antè allatam.

Ad confirm. quæro, an iudicium propositum in recto certitudinem honestatis possit esse formalis regula volitionis tendentis in objectum directè cognitum certò honestum? Si negat, gratis negabit, imò non fiet questio nisi de nomine; nam respectu voluntatis idem est certitudo honestatis, ac certa

certa honestas; ipsa enim certitudo, & bonum, in quod voluntas tendere potest, siue *in quo*, siue *ut quod*, quod modo parum curo. Si affirmat, idem dicam de probabilitate honestatis; nam idem est respectu voluntatis probabilitas honestatis, ac honestas probabilis, ipsaque probabilitas est bonum, in quod voluntas tendere potest; si enim voluntas tendere potest non tantum in praesentiam, & certitudinem boni, & honesti, sed etiam in probabilitatem, multo magis in probabilitatem ejusdem boni, & honesti. Addo, quod sicut, dum voluntas tendit in bonum certo honestum, satis est, ut objectum sit realiter honestum, non autem necesse est, ut quaelibet formalitas abstracte sumpta sit honestas; non enim certitudo est honestas; & sicut, ut voluntas honeste formaliter operetur, necesse non est, ut quaelibet formalitas objecti honesti, in quod tendit, sit honesta; sed satis est, ut objectum illud sit realiter honestum: ita in casu nostro, etsi probabilitas non sit honestas, attamen voluntas tendens in objectum cognitum, ut certo probabiliter honestum, revera honeste formaliter operatur.

N.
26.
Palanco.

Objicies 4. ex eodem ibid. n. 21. Si satis esset iudicium de objectiva probabilitate honestatis, maxime quia probabilitas honestatis esset regula objectiva honestatis; hoc est falsum: ergo. Minor probatur; quia si probabilitas honestatis esset regula objectiva honestatis, idem actus voluntatis esset simul honestus, & inhonestus: honestus, quia probabile est, quod tale objectum sit honestum; inhonestus, quia probabile est, quod sit verum: ergo idem actus voluntatis esset simul honestus, quia juxta regulam, nempe juxta probabilitatem honestatis; & inhonestus, quia esset contra regulam, nempe probabilitatem de inhonestate talis actus: ergo dici non potest, quod probabilitas honestatis objectivae, sit regula objectiva honestae operationis.

N.
27.
Palanco.

Confirmat 1. quia regula debet esse talis, ut qui juxta illam operatur, recte operetur; & qui contra illam operatur, prave operetur: ergo si probabilitas esset regula objectiva, talis esset, quod qui juxta probabilitatem operaretur, recte operaretur; qui autem contra illam, prave operaretur: sed, juxta nos, saepe accidit eundem actum voluntatis tendere juxta, & contra probabilitatem, ut cum simul est probabile, objectum esse honestum, & esse inhonestum: ergo, juxta nos, saepe accidit, nos simul recte, & prave, honeste, & inhoneste operari: ponendo eundem actum.

Confirmat 2. n. 22. Si iudicium de probabilitate honestatis sufficeret, ut regula formalis ad honestandum actum, iudicium de probabilitate inhonestatis sufficeret etiam, ut regula formalis ad inhonestandum actum, cum non sit necessaria maior, immo minor cognitio inhonestatis objecti, sufficit ad inhonestandum actum: ut enim actus evadat formaliter inhonestus, satis est, ut ponatur sub cognitione turpitudinis objecti; ut autem evadat formaliter honestus, non sufficit cognitio dubia de honestate objecti, sed requiritur determinata; nam malum ex quolibet defectu, bonum ex integra causa: sed, juxta nos, datur simul in intellectu iudicium certum de probabilitate honestatis objecti, & iudicium certum de probabilitate inhonestatis objecti: ergo si utrumque iudicium est regula, voluntas tunc tendens in illud objectum, recte simul, & prave, honeste simul, & inhoneste operabitur: ergo non sufficit pro formali regula iudicium de probabilitate honestatis, etsi sufficiat iudicium probabile de honestate. Aliud enim est iudicium probabile de honestate, aliud iudicium de probabilitate honestatis; potest enim simul in intellectu dari iudicium de probabilitate honestatis, & iudicium de probabilitate inhonestatis; immo idem iudicium utrumque probabilitatem affirmans: implicat tamen in eodem intellectu duplex iudicium probabile, unum affirmans probabiliter honestatem, aliud negans; & multo magis implicat, ut idem intellectus unico actu simul probabiliter iudicet objectum esse honestum, & esse turpe: ergo ex eo quod iudicium probabile sit regula honestatis formalis, non sequitur allatum inconveniens, quod idem actus esset simul contra, & juxta regulam. Ratio est; quia iudicium probabile de honestate objecti excludit iudicium probabile de inhonestate ejusdem; ergo vel quis operatur cum iudicio probabili de honestate objecti, & tunc formaliter honeste operatur; vel quis operatur cum iudicio probabili de inhonestate objecti, & tunc inhoneste formaliter operatur; non enim cum utroque simul operari potest, quia simulatas utriusque repugnat. Hec Palanco.

Fateor hoc esse praecipuum, quod in nos fieri potest, argumentum; at simul fateor, non esse longe antiquius Palanco, nam illud trahit Candidus, immo cuique est obvium, & tota difficultas stat in eo, quomodo pingens non peccet, cum simul habeat haec duo iudicia modalia, *Certo probabile est pingentem non peccare: Certo probabile est pingentem non peccare*; atque adeo etiam pingens non peccat: prout.

prout conformatur huic iudicio modali, *Certo probabile est pingentem non peccare*; attamen videtur peccare; prout difformatur alteri iudicio modali, *Certo probabile est peccare*, per quod iudicium vetatur pictura. Revera tamen est prorsus imbelles hoc argumentum, immò non est contra me. Nam ego dico licitum operari sub solo iudicio reflexo de certa probabilitate non honestatis, suspensio omni directo, immò & reflexo de certa probabilitate non honestatis: ergo non est contra me.

N. 31. Quia tamen, si non est, potest reverà esse contra me: nulla enim est difficultas, quòd simul stent, juxta nos, duo iudicia certa reflexa, unum de probabilitate honestatis picturæ, aliud de probabilitate inhonestatis picturæ; ideo a me solvendum. Unum tamen præterire nequeo, me nescire, quomodo Adversarii negantes posse simul esse eadem intellectui probabilem utramque contradictoriam, utantur eo argumento contra nos. Possunt quidem admittentes simultaneam utriusque contradictorii probabilitatem, eo argumento contra nos uti; at qui hoc negant, eo uti nequeunt, nisi nostra principia supponant, ut vera. Qui enim dicunt simul esse ea duo iudicia reflexa certa, *Probabile est picturam licere*: *Probabile est non licere*, eo ipso supponunt simultaneam utriusque contradictorii, seu de licentiâ, & non licentiâ picturæ, in eodem intellectu probabilitatem.

N. 32. Modò ad argumentum fateor 1. composibilia esse hæc duo iudicia certa, *Probabile est picturam licere*: *Probabile est non licere*, non enim sunt opposita; nam ambo sunt affirmativa de modo: econtra hæc duo, *Licet pictura*, *non licet pictura*, etsi tantum sint probabilibus subjective, non esse composibilia, quia sunt contradictoria.

N. 33. Fateor 2. quòd qui dirigitur ad pingendum ab hoc iudicio certo reflexo, *Probabile est picturam licere*, honestè tantum operetur, non autem inhonestè; quia etsi habeat, vel habere simul possit aliud iudicium modale, *Probabile est picturam non licere*; attamen non dirigitur ab hoc, sed ab illo solo; hoc autem merè speculative se habet; nam ad volitionem pingendi formaliter honestam dirigitur ab his præmissis: Omne certo probabile est formaliter licitum, & honestum, sed volitio picturæ est certò probabilis de honestate actus, ergo est formaliter licita, & honesta. Neque enim tunc habet duo conscientie dictamina, puta: *Ergo volitio picturæ est formaliter licita, & honesta*: *Ergo volitio picturæ nec est licita, nec honesta formaliter*; sed illud

Tom. III.

tantum habet, non hoc; quia voluntas se determinat liberè ad illud præ hoc.

Fateor 3. suomet argumento Palancum N. involvi, immò sibi contradicere: involvitur, nam quaero, cur potius quis formet hoc iudicium directum subjective probabile, *Licet pictura*, quam hoc aliud subjective probabile, *Non licet pictura*, cum simul habeat ea duo iudicia modalia, *Certo probabile est picturam licere*: *Certo probabile est picturam non licere*? Rogo enim à quo intellectus determinetur potius ad hoc, *Licet pictura*, quam ad hoc, *Non licet pictura*? Tota enim ratio in libertatem voluntatis refundenda erit; nam ex parte intellectus, si adest certa probabilitas licentiæ movens ad hoc iudicium directum subjective probabile, *Licet pictura*; adest quoque certa probabilitas non licentiæ movens ad hoc iudicium directum oppositum subjective probabile, *Non licet pictura*: ergo tota ratio determinans intellectum ad hoc præ illo iudicio directo est voluntatis imperium. Sibi contradicit, tum quia, cum alibi mordicus negasset simultaneam in eodem intellectu utriusque contradictorii probabilitatem, modò, ut contra nos arguat, eam nobiscum admittit: ergo non potest contra nos arguere, nisi neget suum de repugnantia simultaneæ probabilitatis principium. Tum quia, cum alibi quoque robustè neget, licitum sequi æquè, aut minùs probabilem, format in præfenti argumentum de æquali probabilitate, & supponit licitum sequi minùs, aut æquè probabile extremum; nam dicit, quòd si satis est reflexum de probabilitate iudicium, honestè simul, & inhonestè operabitur, quia cum reflexo de probabilitate honestatis stat aliud reflexum de probabilitate inhonestatis; atque adeo sicut uni regulæ conformatur, ita alteri difformatur: sed hoc argumentum nullam vim habet, nisi supponat licitum sequi æquè, aut minùs probabile; hoc enim negato, nullam vim habet, nam dici potest, quòd vel utrumque reflexum de probabilitate iudicium est de æquali vel de inæquali probabilitate. Si de æquali; tunc sicut ex æquè probabilibus nõ licet sequi nisi tutiorem, ita non nisi iudicium reflexum de probabilitate tutioris erit regula formalis, non autem aliud de probabilitate minùs tutæ: si de inæquali; tunc sicut ex inæqualiter probabilibus non licet sequi nisi probabiliorē, ita ex illis iudiciis reflexis supra probabilitatem illud tantum erit regula, quod supra maiorem, non quod supra minorem probabilitatem reflectit: ergo ut ejus argumentum aliquam habeat in nos vim, debet arguens retrocedere

ff

dere

dere à suis principiis, de non licito usu minus tutæ, æque, aut minus probabilis; & de impotentia intellectus, ut assentiatur minus probabilis; & debet subscribere nostris de licito usu cuiusque certo, sive magis, sive æque, sive minus probabilis; & de potentia intellectus, ut assentiatur æque, aut minus probabilis.

N.

35.

In formâ concessâ maiori, nego minorem. Ad probationem nego antecedens; & dico, quod licet simul adesse possint duo iudicia reflexa, unum de probabilitate honestatis, aliud de probabilitate non honestatis, illud tantum est regula proxima, cui voluntas conformatur actum; non enim velle potest conformare utrique, sed alterutri; ergo actus erit vel tantum honestus, si dirigatur à solo iudicio reflexo certo de probabilitate honestatis, vel tantum inhonestus, si dirigatur à solo iudicio reflexo certo de probabilitate inhonestatis. Est autem in manu voluntatis conformare actum, cui voluerit, ex illis iudiciis reflexis, sicut, juxta nos, est in manu voluntatis elicere hoc, aut illud iudicium directum conforme uni, & disforme alteri iudicio reflexo. Hoc enim iudicium directum, *Licet pictura*, est conforme huic reflexo, *Certo probabile est licere picturam*; non autem huic, *Certo probabile est non licere picturam*.

N.

36.

Dices: In casu nostro adest utrumque iudicium reflexum certum, unum de probabilitate honestatis, aliud de probabilitate inhonestatis: ergo si volitio picturæ est honesta, quia conformatur iudicio reflexo certo de probabilitate honestatis picturæ die festo; eadem volitio picturæ erit inhonesta, quia disformatur alteri iudicio certo reflexo de probabilitate inhonestatis picturæ.

N.

37.

Nego consequentiam; quia, ut dixi, tunc format ultimum dictamen de licentiâ picturæ ex certâ probabilitate de licentiâ; aliud autem reflexum iudicium de certâ probabilitate non licentiâ picturæ se habet purè speculative, & non directive. Quod si formarret dictamen ultimum de non licentiâ ex certâ probabilitate; de non licentiâ, tunc non liceret pingere: format tamen illud dictamen prudenter, & rationabiliter ex eo quia scit nihil sibi esse vetitum, nisi certum sit esse vetitum; & quia nulla lex dubia de honestate, & inhonestate obligat ad omissionem actus; & quia quoties probabile est legem vetantem non existere, non obligat. Hinc patet evidenter, cur ex eo quia certo probabile sit licere picturam die festo, volitio picturæ sit formaliter honesta; ex eo autem, quod certo probabile sit picturam die festo non licere, ea volitio picturæ non sit formaliter inhonesta.

Ratio est, tum quia in manu voluntatis N. est formare dictamen, vel de licentiâ, vel de non licentiâ, cum certa sit probabilitas tam licentiæ, quam non licentiæ; format autem dictamen de licentiâ: ergo volitio est tantum honesta formaliter: tum quia, juxta nos, omne, quod est certo probabile esse licitum, est licitum formaliter; non ita omne, quod est certo probabile non esse licitum, non est licitum formaliter; nam in casu probabilitatis certæ tam pro lege, quam pro non lege, possidet libertas: tum quia nihil nobis est vetitum, nisi ita sit certo vetitum, ut non sit certo probabile, non esse vetitum, quia lex dubia non potest vincere certam libertatem: sed quod est certo probabile non esse vetitum, non est certo vetitum; ergo licet certa sit probabilitas non licentiæ picturæ, adhuc tamen non est certa non licentiâ picturæ: ergo volitio picturæ non potest esse formaliter illicita. Vide quæ dixi *disp. 24. sect. 2. §. 1. ad finem de Leg. clari*, immo vide, quæ dixi *disp. 23. an. 193. ad 202.* ubi hoc argumentum solvi.

Instabis ex Palanco *qn. 5. an. 136.* quod N. obiectum prudentiæ debeat ad minus esse 29. exercitè probabile operanti, quod ita sit in *Palanco* re, non autem satis esse, quod sit et probabile signatè. Explicat. Tunc est aliquid probabile mihi exercitè, quando probabiliter judico illud ita esse: Tunc est probabile signatè, quando judico illud esse probabile, sed nullo modo judico illud esse verum in re: eo modo, quo doctrinam Scoti judico esse probabilem, non tamen probabiliter judico illam esse in re veram. Probat; quia obiectum prudentiæ debet esse certum operanti, saltem certitudine morali, aut probabili; ita ut operans certus sit, quod agibile conforme sit fini intento; sed non potest operans ita esse certus, si præcisè judicet signatè esse probabile, quod illud agibile sit conforme, si non judicet probabiliter illud esse conforme in re: ergo non sufficit probabilitas signatè, sed saltem requiritur exercitè, quæ exercitè judicet probabiliter illud esse verum in re. Minorem probat; quia de pluribus obiectis, vel assertis judicamus signatè esse probabilia, & simul judicamus esse falsa, & dubitamus, an falsa sint; nam probabilitas stare potest sine veritate: & practica probabilitas sine veritate practica, sicut probabilitas speculativa sine veritate speculativa.

Sed contra 1. quia sibi contradicere admittit. N. tendo hic simultatem probabilitatis, quam alibi negat. Contra 2. quia etiam de iudiciis exercitè probabilioris veritate dubitare possum; neque enim per hoc quod aliquid sit mihi

mihi probabilis, ideo est in re verum; sed ad summum est mihi verum: ergo non sufficit signata probabilitas, seu certitudo de probabilitate. Contra 3. quia certitudo veritatis non est componibilis cum probabilitate veritatis; componibile autem est iudicium reflexum evidens de probabilitate veritatis; ergo hoc melius est. Ad argumentum patet ex dictis paulò antè.

SECTIO II.

Argumenta M. Passerini, M. Mercori, M. Gonet, Candidi, & P. Elizalde.

§. I.

Aliqua.

SUMMARIUM.

Argumentum, & contradictio M. Passerini, n. 41. 42. 43.

Arguit Gonet, quia assertio esset causa negationis, n. 44.

Ejus doctrina, & praxis invicem contradicunt, n. 45. 46.

Aliud certitudo de probabilitate, aliud de honestate; ea stare potest cum incertitudine honestatis, n. 47.

Arguit Candidus, quia cum iudicio scientifico de probabilitate licentia stat aliud scientificum de probabilitate non licentia, atque adeo licentia manet dubia, n. 48. 49. 50.

Bordonus cedit argumento, n. 51.

Insto argumentum ex Desparà, & Angelis, n. 52.

Insto specialiter contra Bordonum, n. 53.

Dico, quòd licet per iudicium scientificum non iudicetur directè, & immediatè veritas licentiae; iudicatur tamen mediatè, & reflexè, quòd satis est, n. 54. 55. 56.

Nego, quòd maneat dubius de licentià, qui suspendit directum, & habet reflexum; est enim certus reflexè de illà, n. 57.

Et licet sit dubius de licentià, ut est in re, non tamen ut est in mente; nam ad licitam actionem satis, quòd sit certo probabilitas licita, n. 58.

Demum etsi licentia esset dubia, est tamen certa probabilitas illius, quòd satis est, n. 59.

dicat se non curare de opposita; nam saepe docui, quòd nullam opinionem sequi possum, nisi sit certò; tum absolute, tum relative probabilis: ergo indagar probabilitatem oppositam. Adde argumentum non esse ad rem, si loquatur de opinione subjective probabilis; non enim hic quærimus, an satis sit iudicium directum subjective probabile, sed an satis sit iudicium reflexum certum de probabilitate opinionis, juxta quam operari volo.

Vel loquitur de probabilitate objective sumpta; tunc autem sibi contradicit, nam supra meà disp. 22. sect. 2. §. 2. plura dedi ex eodem M. Passerino, quibus affirmat satis esse iudicium reflexum de probabilitate veritatis, suspensò omni directo de veritate. Si autem, juxta eundem, satis est, vel iudicium reflexum de probabilitate veritatis, vel iudicium directum subjective probabilis, (nam est Probabiliorita) eo ipso cum, juxta nos, qui Probabilistæ sumus, satis sit iudicium directum subjective certò probabile, etsi minus, eo ipso satis quoque erit solum iudicium reflexum certum de probabilitate, etsi minori, ipsius veritatis. Tota enim difficultas, siqua est, refunditur in hoc, quòd probabilitas sit minor, siue illa stet subjective, siue objective tantum in mente; sed quòd probabilitas sit minor, non obest, nam fufiffimè solvimus, quæ stant contra usum minus probabilis minus tutæ: ergo si satis est, ut ostendimus, certa probabilitas minor subjective sumpta, ut rectè operemur, satis quoque erit certa probabilitas minor objective sumpta; id est, si satis est, ut licitè operer, quòd assentiar objecto minus, certo tamen probabilis; satis quoque erit, ut licitè operer, quòd certò reflexè iudicem dari eam probabilitatem veritatis, & licentiae.

Objicies 2. ex M. Gonetò tom. 3. in Dissert. N. Theol. de Probabilit. n. 41. & 42. Si probabilitas reflexè cognita in aliquà opinione, seu si iudicium reflexum de probabilitate alicujus sententiæ excluderet formidinem de malitià morali opinionis, sequeretur, quòd assertio esset causa negationis, & possem rectè concludere, me non habere formidinem, & dubietatem de aliquo, quia de eo habeo formidinem, & dubietatem; hoc est absurdum; ergo & illud. Sequela probatur; quia formido, & dubietas sunt de essentia opinionis probabilis ex S. Thom. qu. 14. de Ver. s. Theol. 711.

Sed contra 1. quia ejus doctrina ejusdem Gonetì praxi contradicit; supra enim disp. 22. sect. 2. §. 2. plurima loca dedi, in quibus M. Gonet suspendit omne iudicium de

Ffij verita-

N. 41. M. Passerini. Objicies 1. ex M. Passerino tom. 1. in 2. qu. 186. n. 252. Qui solam probabilitatem opinionis sumit pro regulà agendorum, dicit, satis mihi est, quòd opinio, quam opinor, sit probabilis, de opposita non curo, & nolo eam indagare: ergo peccat.

N. 42. Sed contra; quia vel loquitur de opinione subjective probabilis; tunc autem falsum est, quòd qui assentitur opinioni probabilis, Tom. III.

veritate, & appellat unice ad reflexum de objectivâ probabilitate, immo probabilitate; & quidem non tantum in materiâ speculativâ, sed laxissime in morali: ergo & sibi contradicit, & suo argumento tenetur.

N. 46. Contra 2. quia eadem meâ *disp. l. c.* sæpe oppositam propriâ vocat valde probabilem, etsi sua sit illi probabilior. Quæro autem, quomodo, si opposita est illi valde probabilis, excutiat omnem formidinem, & dubietatem, sequendo suam sibi probabiliorem, aut reflexe judicando eam esse sibi probabiliorem? Etenim motivum oppositum, sicut facit opinionem sibi valde probabilem, ita aptum est incutere prudentem formidinem de falsitate propriæ opinionis, & de malitiâ operis ab illâ dictati: ergo tenetur suo argumento occurrere.

N. 47. Contra 3. quia confundit judicium reflexum cum directo, & objectivè probabile cū subjectivè probabili. Judicium reflexum de objectivâ probabilitate non malitiæ in tali opere, & veritatis in tali opinione, est certum, & evidens de suo objecto; objectum autem illius non est bonitas operis, & veritas opinionis; sed est probabilitas bonitatis operis, & veritatis opinionis: de hoc autem objecto nullam prorsus habet formidinem, aut dubietatem, quin habet evidentiam, & certitudinem: etenim dixi, quod licitum sit sequi judicium reflexum certum, & evidens de probabilitate veritatis opinionis, & honestatis operationis: ergo qui tale concepit judicium reflexum certum, & evidens de objectivâ veritatis opinionis, & honestatis actionis probabilitate, nullam prorsus habet formidinem de suo objecto, nempe de probabilitate veritatis, & honestatis. Judicium autem directum subjectivè certo probabile, habet quidem formidinem, non tamen dubietatem; (hæc enim strictè sumpta implicat cum assensu directo, cum sit suspensio omnis assensus directi) habet, inquam, formidinem de veritate opinionis, & de honestate actionis; attamen ea formido nihil nocet, nam non est formido de conformitate opinionis, & objecti cum regulis morum, licet sit formido de conformitate sui cum objecto, ut est in re, ut dixi *disp. 18. per votam*, sed præcipue *sect. 8.* nec hic repetenda; cum hic mihi non sit sermo de judicio directo subjectivè probabili, an satis sit, sed an satis sit solum judicium reflexum certum de objectivâ veritatis opinionis, & honestatis operationis probabilitate. Addo, quod si M. Gonetus loquatur de judicio directo subjectivè probabili, & quærat, qualiter excludat formidinem oppositi, quæram ab eodem,

qualiter ea excludatur à judicio directo subjectivè probabili, cum incertum sit?

Objicies 3. ex Philal. *qu. 5.* Juxta nos, ut quis prudenter, & recte operetur, habere debet judicium probabile de honestate; ergo judicare debet verum esse, quod sit honestum; sed hoc non judicatur per judicium reflexum; hoc enim cadit supra probabilitatem honestatis, non supra honestatem: ergo hoc judicium reflexum non est satis. Antecedens patet ex P. Sanch. *lib. 1. Sum. cap. 9. n. 18.*

Confirmat 1. quia sunt duo inter se valde diversa, probabile est hoc esse licitum; hoc est probabiliter licitum: etenim illud judicium reflexum est scientificum, nam certo scitur probabilitas; hoc autem est opinativum: ergo si requiritur, juxta P. Sanch. & nos, judicium probabile de licentiâ actionis, eo ipso non satis est judicium reflexum de probabilitate licentiæ actionis.

Confirmat 2. quia cum judicio scientifico de probabilitate licentiæ stat aliud scientificum de probabilitate non licentiæ; potest tamen res per unum medium apparere licita, & per aliud illicita: ergo simul coherere possunt hæc duo judicia scientifica, probabile est actionem esse licitam; probabile est non esse licitam, ut extra dubium est: sed sive existat hoc tantum reflexum scientificum, Probabile est actionem esse licitam, sive utrumque, semper est certum, quod licentiæ rei, stante eo solo judicio scientifico de probabilitate licentiæ, maneat dubia: (quo argumento utitur etiam M. Mercorus) ergo si manet dubia, non possum sub eo solo judicio scientifico de probabilitate licentiæ velle eam actionem: ergo necesse est judicium directum, quo directè judicamus de licentiâ rei; nec satis est reflexum judicans de probabilitate licentiæ rei; potest enim quod esse certo probabiliter licitum, & tamen in re esse illicitum. Hoc autem multo magis probat, quod satis non sit judicium reflexum scientificum de probabilitate licentiæ unitum alteri reflexo scientifico de probabilitate non licentiæ, ut patet ex terminis: ergo semper requiritur judicium directum de veritate, seu de rei licentiâ, sive sit subjectivè probabile, sive probabilius.

Scio huic argumento cedere Bordonum N. Scotistam, in utroque Jure, & Theologia eruditum, nam in Propugnaculo opinionis *cap. 7. n. 16* ait, quod confirmatio Candidi concludat, quod ad rectè operandum non satis sit judicium scientificum de probabilitate licentiæ, sed præterea requiritur judicium probabile de veritate, seu licentiâ

centiā rei; quia stare potest, quod per iudicium scientificum aliquid sit licitum, & illicitum, quia hoc iudicium est de re, ut apparet, non ut est in re; potest autem per diversa motiva apparere simul licita, & illicita: ergo cum solo iudicio scientifico de probabilitate nemo potest operari, quia adhuc manet dubius de veritate, seu licentiā rei; hoc autem dubium tolli non potest nisi per iudicium subjective probabile, quod res sit licita. Hæc Bordonus.

N. Sed contra Candidum, & Bordonum est

52. 1. quia peto, an licitum sit operari cum solo
Philal. iudicio de probabilitate, immo de ob-
Bordon. jectivā certitudine morali de licentiā, suspensio
omni directo subjective probabili, aut
moraliter certo de licentiā? Si negant, ne-
gabitur veritate in Deiparā, in Angelis, in
Beatis, in Prudentibus satis probatam, &
usitatum modum, quo ad opera procedunt,
secluso omni periculo erroris materialis, ut
latē diximus. Si affirmant, tenebuntur suo
argumento, nam iudicium scientificum de
probabilitate, aut de morali certitudine
licentiā non est iudicium de veritate, seu de
licentiā; immo res iudicata scientificē pro-
babilis, aut certo moraliter licita, potest
in re esse illicita.

N. Contra 2. quia hoc specialiter urget contra
53. Bordonum mordicus tuentem licitum
Bordon. usum minus probabilis, stante probabili
oppositā: quæro autem, qualiter possit quis
elicere iudicium probabile de licentiā, stante
iudicio scientifico reflexo de probabilitate
non licentiā? Et licet tunc intellectus
non maneat in rigore dubius, quia elicit as-
sensum directum subjective minus probabi-
lem de licentiā, quæro tamen, an maneat
valde formidolosus, & quidem prudenter,
& cum tanto excessu de veritate sui assensus,
& de licentiā actionis, quantum probabili-
ritas excedit probabilitatem inferiorem? &
quomodo à iudicio scientifico reflexo de
probabilitate non licentiā, non derivetur
prudenter formido de falsitate assensus di-
recti minus probabilis, & de non licentiā
rei minus probabiliter licitæ, quando cer-
titudine aliqua de veritate assensus directi mi-
nus probabilis, & de licentiā rei minus pro-
babiliter licitæ? Igitur à Bordonis argumen-
tum solvendum est.

N. In forma distinguo antecedens: Ut quis
54. prudenter operetur, habere debet iudicium
probabile de licentiā rei; probabile, inquam,
vel objective, vel subjective, concedo; pro-
babile semper subjective, nego. Nam, per
nos, satis est, vel iudicium directum sub-
jective probabile de licentiā, etsi minus, dum-

Tom. III.

modo sit certo probabile; vel reflexum sci-
entificum; & evidens de probabilitate li-
centiā: & distinguo consequens: ergo ju-
dicare debet, vel directē, vel reflexē verum
esse, quod res sit licita, concedo consequen-
tiam; iudicare debet semper directē, nego
consequentiam. Nam satis est, ut vel iudi-
cet certam esse probabilitatem veritatis opi-
nionis, & licentiā operationis; hoc autem
est iudicare reflexē veritatem opinionis, &
licentiā operationis: vel ut iudicet certo
probabilem esse veritatem opinionis, & li-
centiam operationis, directē assentiendo ip-
si operationi ut honestæ, & ipsi opinioni ut
veræ, per iudicium subjective probabile, si-
ve magis, sive minus; hoc autem est iudica-
re directē veritatem opinionis, & licentiā
operationis.

Ad subsumptum distinguo: Per iudicium N.
reflexum scientificū de probabilitate verita- 55.
tis opinionis, & licentiā actionis, non ju-
dicatur directē veritas, & honestas, conce-
do; non iudicatur reflexē, & mediātē veri-
tas, & honestas, nego. Qui enim scientificē
iudicat veritatem opinionis, & licentiā
actionis esse certo probabilem, eo ipso iudi-
cat esse certo, verosimilem: certa autem si-
militudo veri, & certa similitudo honesti no-
bis sufficit, quoties veritas, & honestas ma-
nent semper incertæ. Nec ullus ostendere
poterit legem aliquam, quā rei purē verosi-
mili teneamur assentiri ut veræ, & objectum
simile honesto teneamur iudicare esse in re
honestum. Permittitur quidem statui ho-
minum imperfecto directus ille assensus; at,
quod ad eum semper obligeamur; quoties
operandum est, nemo ostendet. Si ergo in-
certam veritatem, & honestatem veniamur
per certam veri, & honesti similitudinem,
quomodo ad operandum satis non erit ip-
sum iudicium scientificum reflexum de ipsā
veri, & honesti similitudine? Rursus si ip-
sum motivum grave, seu certa probabilitas,
& verosimilitudo objectiva satis est, ut ho-
mo eliciat prudentem assensum de rei veri-
tate, etsi in re possit esse falsus, & sub eo re-
ctē velit operationem, quæ, quia est certo
similis honesto, iudicatur directē in re ho-
nesta; ignoro, cur ipsa certa probabilitas, &
certa similitudo veri, & honesti, scientificē
cognita, non satis esse possit, ut homo, sus-
pensio omni assensu directo, qui potest esse
falsus, prudenter procedat ad ponendam
actionem certo similem honestæ, cognita
certa similitudine veritatis opinionis de
eius honestate, etsi ei opinioni non assentia-
tur.

Ad 1. confirmationem fateor esse diversa 56.

Ff iij inter

inter se ea duo iudicia, nempe iudicium reflexum scientificum, & iudicium directum probabile; & distingo consequens: Si requiritur iudicium probabile subjective, non satis est iudicium reflexum objective probabile, concedo consequentiam; aliter, nego consequentiam. Per nos autem satis est, ut dixi, iudicium reflexum de objectiva probabilitate, aut directum subjective probabile; alterutrum enim satis est; immo ita alterutrum satis est juxta nos, ut satis est, vel solum reflexum sine directo, vel solum directum sine reflexo, vel utrumque simul.

N.

57.

Ad 2. confirm. concedo, quod utrumque iudicium scientificum, unum de probabilitate licentiae, aliud de probabilitate non licentiae, simul coexistere possint. Ad hoc subsumptum, existente iudicio scientifico, si uno tantum de probabilitate licentiae, si altero etiam de probabilitate non licentiae, adhuc licentia manet dubia, seu intellectus manet dubius de licentia, si suspendatur iudicium directum probabile de licentia, distingo: manet dubius directè, transeat; manet dubius reflexè, subdistinguo: de licentia, ut est in re, concedo; de licentia, ut substat certae probabilitati, seu evidenti verosimilitudini de eo, quod res verè sit licita in re, nego. Nota duo esse in argumento: unum, quomodo si intellectus manet directè dubius de licentia rei, ut est in se, possit quis turā conscientia procedere ad volendam eam rem? Quod enim tunc maneat intellectus directè dubius, est certum, nam voluntaria omnis assensus directi suspensio est dubium. Alterum, quomodo stante utroque iudicio scientifico, uno de probabilitate licentiae, altero de probabilitate non licentiae, possit voluntas, suspensio omni iudicio directo de licentia, procedere ad honestè volendam eam rem? Etenim dato utroque iudicio reflexo, adhuc intellectus est dubius de licentia rei; immò certa probabilitas non licentiae elidit certam probabilitatem licentiae: rursus etsi detur adesse unum tantum iudicium scientificum, nempe de probabilitate licentiae, semper urget argumentum, quod licentia sit dubia; nam optimè cohæret, quod sit certò probabilis licentia rei, quin res sit in se licita.

N.

58.

Verum neutrum urget. Non primum, quia, ut quis prudenter operetur, necesse non est, ut iudicet rem esse in se licitam; sed satis est, ut iudicet, esse certò probabile, quod res in se sit licita: ergo licet intellectus sit dubius de licentia rei, & de veritate opinionis, ut sunt in se, non tamen est dubius de certā similitudine veritatis opinionis, & de

certā similitudine honestatis actionis. Cum ergo intellectus non sit reflexè dubius, etsi sit directè dubius, prout dubiam dicit suspensionem omnis assensus directi, potest voluntas regulari ad suam volitionem à iudicio reflexo scientifico de certā verosimilitudine veritatis in opinione, & de certā verosimilitudine honestatis in operatione.

Non secundum, tum quia si adit unum tantum iudicium scientificum de probabilitate licentiae, si adit etiam alterum de probabilitate non licentiae, etsi licentia, ut est in se, maneat dubia, attamen non manet dubia certā verosimilitudo licentiae; ad hoc autem ut quis rectè operetur, satis est certā verosimilitudo licentiae: tum quia falsum prorsus est, quod probabilitas non licentiae elidat probabilitatem licentiae; nam una probabilitas non elidit aliam, quia, ut saepe dixi, probabilitas à solā certitudine, & evidentia oppositi eliditur. Demum quomodo conscientia non maneat dubia, cum utroque iudicio reflexo de probabilitate licentiae, & non licentiae, ostendi disp. 13. n. 244.

§. II.

Reliqua.

SUMMARIUM.

Arguitur, quia cum iudicio scientifico de probabilitate licentiae stare potest directum de non licentia, n. 60.

Dico ad summum sequi, quod non erit licitum operari sub iudicio reflexo de probabilitate licentiae, immò cum directo de non licentia; immò vero divisò ab hoc, n. 62. 63.

Arguitur, quia volitio erit simul licita, & illicita ex utroque iudicio reflexo, uno de probabilitate licentiae, alio non licentia, n. 65.

Dico, quod scientificum de probabilitate non licentiae se habere speculative, & non dirigere, n. 66.

Cur? Ibid. & n. 67.

Arguitur, quia fas erit sequi modo probabile de valore, modo de non valore matrimonij, n. 68.

Cur etsi liceat sequi quamlibet certò probabile prohibito, non tamen liceat prohibito mutare opinionem? n. 70.

Paritas matrimonij non tenet, quia opinio de valore est speculativa, n. 71.

Si occurrat inconueniens in mutatione opinionis, non licet mutare, saepe autem occurrit; immò animus eludendi legem, n. 72.

Cur non sit probabile me peccare; immò si certum me non peccare, dum pono actionem sub iudicio certo probabili, tum de licentia, tum de non licentia? n. 73.

Arguit M. Gonetius, quia si certa probabilitas est satis, nullus ex conscientia dubia peccaret, n. 74.

Dico peccare, quoties non deponit, n. 75.

Arguit P. Eliz. quia vetatur operari sub hac regula: Est probabile: Tueri quis potest, n. 76.

Fateor ita esse, & merito: at hoc nos non dicimus, quin certam petimus probabilitatem, seu talem, ut sit, tam Patronis, quam Contrarij eadem opinio probabilis, n. 77.

N. 60. **O**bjicies 4. Cum hoc iudicio scientifico, Certo probabile est rem esse licitam, stat, vel saltem, stare potest iudicium, quod res in se non sit licita: ergo iudicium illud scientificum de probabilitate licentiae nihil prodest, nisi simul adsit iudicium directum de veritate licentiae.

N. 61. Sed contra 1. quia instatur evidenter in ipso iudicio directo subjective probabiliori, aut moraliter certo de licentia; nam eo stante, adhuc potest esse verum, quod res in se non sit licita: ergo licitum non erit operari sub eo iudicio moraliter certo de veritate licentiae.

N. 62. Contra 2. quia fateor, quod cum iudicio scientifico de probabilitate licentiae stare possit non tantum aliud scientificum de probabilitate non licentiae, quin stare possit, quod sit verum, rem non esse licitam, nam certa probabilitas, aut probabilitas, aut certitudo moralis non connectitur essentialiter cum veritate rei ut est in se: immo fateor, quod stare possit iudicium directum subjective probabilius de non licentia rei; attamen ex hoc non sequitur, quod non erit licitum operari, vel sub solo iudicio reflexo de certa probabilitate veritatis licentiae; vel sub utroque, uno de probabilitate licentiae, altero de probabilitate non licentiae, suspenso omni directo, tum de veritate licentiae, tum de veritate non licentiae.

N. 63. Ratio est; quia ad hoc ut operer, non est necesse, ut probavi, quod vere iudicem rem esse licitam in re; sed satis, ut reflexe iudicem esse certo verisimilem rem esse in re licitam; per hoc autem, quod adsit certum etiam de probabilitate non licentiae iudicium, non fit, ut non adsit evidens de certa probabilitate licentiae iudicium: non enim iudicium de certa probabilitate non licentiae excludit alterum de certa probabilitate licentiae; cum ea iudicia reflexa sint ambo affirmativa de modo, etsi unum sit negativum de dicto; iudicia autem modalia, ut bona Logica docet, non opponuntur inter se, nisi negatio cadat supra modum, quem aliud

iudicium modale affirmat.

Addo totum hoc instari; nam adhuc stante iudicio directo, etsi subjective probabiliori, de licentia, non tantum potest esse verum, quod res affirmata probabilius licita, non sit licita in re; sed etiam, stare potest utrumque iudicium reflexum, unum certum de probabilitate licentiae; aliud certum de probabilitate, etsi minori, non licentiae; ergo licitum non erit operari sub eo iudicio directo, etsi subjective probabiliori de veritate licentiae.

N. 65. **O**bjicies 5. Si quia datur iudicium scientificum de probabilitate veritatis licentiae, volitio rei evadit licita, sequitur, quod quia datur etiam iudicium scientificum de probabilitate veritatis non licentiae, eadem volitio rei evadit illicita.

N. 66. Nego sequelam; tum quia, ut dixi, iudicium scientificum de probabilitate veritatis non licentiae se habet merè speculative in mente, nec dirigit ad volitionem rei, ut certo probabiliter licita, quin implicat, ut hanc volitionem regulet; nam voluntas cognoscens certam probabilitatem tum licentiae, tum non licentiae, stat in possessione suae libertatis, ut eligat operari, vel sub iudicio certo de probabilitate veritatis licentiae; vel sub certo de probabilitate non veritatis licentiae; (scu, quod idem est in praesenti, sub iudicio certo de probabilitate veritatis non licentiae) ergo si eligat operari sub iudicio certo de probabilitate veritatis licentiae, non potest ea volitio non esse honesta.

N. 67. Quod autem iudicium illud de probabilitate non licentiae se habeat merè speculative, & quasi mortuo modo, patet: tum quia voluntas illud prudenter contemnit; non enim habet legem vetantem operari praesente iudicio de probabilitate licentiae, & de probabilitate non licentiae; sed tantum habet legem vetantem operari, si desit iudicium de probabilitate licentiae, non autem si adsit utrumque: tum quia, nulla lex nisi sit manifesta, obligat voluntatem; sed quoties adest utrumque iudicium scientificum de probabilitate licentiae, & non licentiae, lex vetans non est clara; immo aequè, aut saltem, si non aequè, certo tamen probabile est non dari legem: ergo in eo casu non vetatur voluntati operatio.

N. 68. **O**bjicies 6. Si licet operari ex solo iudicio reflexo de certa probabilitate honestatis, sequitur, quod licebit cuique mutare pro libito opinionem; hoc autem non potest non esse scandalosum: nam fas erit marito petere debitum ab uxore, sequendo opinionem proba-

probabilem de valore matrimonii; & fas erit illud negare, sequendo aliam probabilem de non valore matrimonii, adeoque nubere alteri.

N. 69. Sed contra; quia hæc obiectio non impedit iudicium reflexum, sed usum licitum opinionis minus, certò tamen practicè probabilis; eaque à nobis alibi soluta; immo, ut *ibidem* notavi, solvenda ab Adversariis obligantibus ad probabiliorē; adeoque si hodie marito opinio de valore matrimonii videatur probabilior, licebit ei petere debitum; si cras opinio opposita stans pro non valore videatur probabilior, licebit ei negare debitum, adeoque alteri nubere.

N. 70. In formā dico, esse quidem in nostrā libertate inter certò probabiles eligere quam volumus; non tamen esse in nostrā potestate facere probabilem, quæ talis non est; aut fingere iudicium scientificum de probabilitate, ubi non est: etsi autem asseramus licitum esse voluntati eligere quamlibet inter certò probabiles; non tamen inde inferitur, quòd licebit pro libito mutare opinionem; quia hæc mutatio oriri potest, vel à fraude, vel à lucro, vel ab alio inconvenienti; immò ab ipsā materiā, & esse occasio scandalii, quæ & similia motiva impediunt mutationem opinionis. Lege Mastrium in Theolog. Mor. disp. 1. n. 65. & Bordonum in Eversione Fundamentorum n. 112. qui ait falsum supponi in casu matrimonii; si enim depositio dubio petat debitum, ita firmat suam opinionem, ut ab eā recedere non possit, ducendo aliam uxorem, nam primæ summam inferret injuriam.

N. 71. Addo matrimonii paritatem non esse ad rem; tum quia in materiā Sacramentorum tenemur vel ad tutiorem, vel ad probabiliorē: ergo si opinio mutaretur, vel mutaretur in aliam probabiliorē; & sic Probabilioristæ tenebuntur solvere argumentum; vel in minus, aut æquè probabilem; tunc autem non licet: tum quia nobis sermo est de usu licito opinionis certò probabilis *practicè*; opinio autem de valore matrimonii est speculativa; ergo non est ad rem.

N. 72. Rursus addo ex Mynez 1. p. pag. 149. concedendo, quòd circa idem obiectum possumus pro libito nunc hanc, nunc oppositam sequi, dummodo quælibet sit certò practicè probabilis, & non occurrat inconveniens; nam per solam variationem sæpe possit eludi lex; quod est prorsus illicitum: cum enim Superior habeat jus certum, ut lex servetur, censendus est obligare, ne utamur eā variatione, quā lex certa reddatur inutilis. Hinc si duo horologia uno hore quadrante inter

se distent, & Sacerdos ultimo sonanti se conformans differat recitare Vesperas, non potest deinde se conformare priori horologio, auditā duodecimā, & putare se non teneri ad illas recitandas, cum hoc cedat in favorem legis. Idem similibus calibus applicandum. Quare vix video, quòd isdem servatis protus circumstantiis licita sit variatio opinionis, quin adsit animus eludendi legem, aut aliud inconveniens, vel damnum proximo.

Dices: Si est certò probabile me non peccare ob unum iudicium scientificum de probabilitate non peccati, est etiam certò probabile me peccare ob aliud iudicium scientificum de probabilitate peccati. Nego antecedens ob dicta *rotā hanc sectione*. Ad do non esse probabile me peccare, quin esse certum me non peccare sequendo certò probabilem de non peccato; quia mihi est certum, nullam dari legem vetantem sequi iudicium, five directum, five reflexum certò probabile de non peccato. Quare qui habet ea duo iudicia, *Certò probabile est picturam licere; Certò probabile est eam non licere*, ut operetur, formare debet iudicium reflexum de non peccato in sequendo iudicium scientificum de certā probabilitate licentiæ picturæ. Immo si hoc tantum habeat, aliud semper subintelligitur.

Obijcies 7. ex Gonet. tom. 3. in Tract. de N. Probabilit. n. 42. Si tota probabilitas relictæ cognita in aliquā opinione certificat conficiam. Magna. entiam de honestate operationis, nullus unquam ex conscientia dubia peccaret; nam semper haberet principium ipsum certificans de honestate suæ operationis, nimirum hoc: *Sequens quancumque sententiam probabilem de honestate, & rectitudine suæ operationis est securus.*

Respond. toties quæm peccatum ex N. conscientia dubia, quoties dubium non deponat; quòd si semper deponat, semper sine conscientia dubia operabitur, & nunquam peccabit. At quod semper deponat, est prorsus falsum, etsi forte posset, quoties opinio est certò probabilis. Sicut ergo, juxta Gonet. nemo sequens probabiliorē peccat, potest tamen eam non sequi, & tunc peccat: resita nemo deponens conscientiam dubiam, & nixus allato principio peccat; potest tamen eam non deponere, & non assumere illud principium, quo non assumpto, peccabit, si operetur.

Obijcies 8. ex P. Elizald. lib. 6. q. 8. ve. N. tari nobis, ne in delectu opinionum utamur hac regulā: *Est probabile, tunc qui potest, auctore non caret*; ergo non satis est iudicium de probabilitate.

Respond. jure merito eum modum rejicere, quia

quia vix aliqua est opinio; quæ non sit aliqui probabilis; immò probabilior, aut moraliter certa; (juxta axioma, Nulla fœditas sine Patrono) & sic omnia sequi possemus. At hoc nos non dicimus, quin volumus evidentem esse debere probabilitatem opinionis, juxta quam quis operari velit: evidentia autem probabilitatis importat, ut opinio non tantum sit probabilis suis Patronis, sed etiam Adversariis. Lege quæ dedi *disp. 15. n. 186.* ubi etiam dixi, cur, etsi non liceret operari cum judicio reflexo de probabilitate, stante simul cum directo de falsitate opinionis, adhuc tamen licitum sit cum solo reflexo operari, secluso omni directo.

S E C T I O III.

Argumenta P. Doctoris Thyrsi.

§. I.

Aliqua.

S U M M A R I U M.

Arguit, quia judicium reflexum non est regula formalis applicans objectivam, n. 78.

In isto in judicio directo subjectivè probabiliori, quod est etiam indifferens, ut sit falsum, n. 79.

Judicium reflexum, etsi nullam Dei legem directam applicet, applicat reflexam permittentem operari sub judicio reflexo, n. 80.

Ratio, n. 81.

Ejus contradictio, n. 82. 83.

Arguit, quia hoc principium: Nemo potest licite sequi minus tutam contra legem, quin prius judicet esse veram: defenditur ab omnibus, n. 86.

A P. Esparza, & Adriano, n. 87.

A P. Terillo, n. 88.

A Navarro, P. Junio, P. Scildere, P. Suarez, & alijs, n. 89. 90. 91. 92. 93.

Nullus Antiquus hanc questionem ex professo agit: imò nostram sententiam plerique supponunt, n. 94.

Difficultas agitata est de necessitate judicii reflexi evidenter, aut certi de licito usu æque, aut minus probabilis; non vero, an satis sit reflexum de certâ probabilitate, aut probabilioritate, suspensio directo, n. 95.

Nullus est Theologus, qui sæpe non resolvat questiones directas pure reflexe; imò ipsimet Adversarij, ibid.

Nullus citatus consentit cum P. Thyrsio, n. 96.

Ostendo, ibid.

Quin repugnat, ut quis sibi probabiliorum judicet firmiter verum, ibid.

P. Suarez aperte sentit oppositum, n. 97. 98.

Idem dico de P. Scildere, n. 99.

Idem de P. Valent. Adriano, P. Terillo, n. 100.

101.

Aliud est, quod DD. requirant judicium certò verum de non peccato, ne quis peccet, quod verum est; aliud, quod hoc debeat esse directum, quod falsum est, n. 102.

Immo implicat, ut probabilius directum sit certum, n. 103. 104.

Arguit 1. *disp. 7. à n. 51.* Illicitum est operari sine bona fide; ergo sine judicio directo. Consequentia probatur; quia judicium reflexum certum de probabilitate non est regula formalis applicans objectivam, quæ est lex Dei; nam per hoc quod judico, certò probabile esse contractum licere, non applico legem Dei de licentiâ contractus, quia omne certò probabile est indifferens ad legem de licentiâ, & de non licentiâ contractus; quomodo verò quid indifferens potest esse regula formalis, aut bona fides?

Respond. concessio antecedenti, negando consequentiam; quia ipsum judicium evidens de probabilitate licentiæ contractus est bona fides. Ad probationem dico prius, totum hoc ab eo solvendum, nam in isto in judicio directo subjectivè probabiliori, quod quis affirmat, *Contractus licet*, hoc enim est prorsus incertum de veritate licentiæ; nec est necessariò connexum cum veritate objecti à se enuntiati; nam ex judiciis directis subjectivè probabilioribus inter se contradictibus tot sunt falsa, quot vera; ergo per hoc, quod judicium illud directum subjectivè existens sit probabilius, non sequitur esse verum: ergo potest esse falsum, quod contractus liceat, etsi probabilius asseratur licitus: ergo cum judicium subjectivè existens, etsi probabilius, sit indifferens ad verum, & falsum, ut sunt in re, non poterit esse regula formalis applicans legem Dei de licentiâ.

Deinde dico, quod judicium reflexum certum de objectivâ probabilitate licentiæ contractus applicet legem Dei reflexam permittentem omne, quod est evidenter objectivè probabile practice. Quod si ab Adversario hæc voluntas permissiva in Deo negatur, probet nobis dari in Deo legem verantem contractum, quem reflexè judico evidenter, esse probabiliter licitum. (Quamvis ergo illud judicium reflexum evidens de probabilitate licentiæ nullam legem Dei directam applicet; & ex hoc titulo dici possit indifferens, quia cum lege nullâ Dei directâ volente, aut permittente contractum unitur; attamen applicat legem Dei, quam voco reflexam;

flexam; & non est indifferens applicare hanc legem Dei reflexam permittentem libertati humanæ omnem contractum, quem vir prudens evidenter iudicat esse objectivè probabiliter licitum, suspendo omni iudicio directo, tam de licentiâ, quàm de non licentiâ contractus, ut est in re. Sanè si iudicium directum subjectivè probabilius, quod toties potest esse falsum, quoties verum, cum inter iudicia probabiliora contradictoria tot sint falsa in re, quot vera in re, est regula formalis excusans à peccato; multo magis solum iudicium reflexum evidens de objectivâ probabilitate, aut probabilioritate erit etiam recta regula, & Divini luminis participatio.

N.
81.

Ratio à priori est; quia tota perfectio, quam haurit iudicium subjectivè probabilius, haurit à suo motivo, seu à præponderantiâ motivi: si ergo tale motivum, ob quod licentiâ affirmatur, dat iudicio subjectivè probabiliori esse regulam formalem; cur idem motivum præponderans affirmatum evidenter per iudicium reflexum evidens de suâ perfectione permittere non poterit huic iudicio reflexo rationem regulæ? Idem, paucis mutatis, dico de iudicio reflexo evidenti de minori, certâ tamen probabilitate objectivâ. Si enim, juxta Probabilitas, iudicium directum subjectivè existens, minus, certò tamen probabile, potest esse regula formalis; cur non etiam iudicium reflexum evidens de eâ minori, certâ tamen objectivâ probabilitate licentiæ, poterit esse regula formalis?

N.

82.
P. Thy.

Addo P. D. Thyrsium sibi met contradicere; nam *tom. 3. Select. disp. 36.* agens de moribundo, qui nullum doloris signum dedit, etsi neget esse absolvendum, attamen ob DD. auctoritatem docet, quòd in dubio illo negativo possit absolvi; & ideo *n. 56.* ait: Prima opinio speculativa exiguum habet probabilitatem: cæterum hæc exigua probabilitas sufficiens fundamentum est, ut quis iudicet se posse licitè impendere abolutionem tali moribundo sub conditione; ac proinde hæc opinio practicè probabilitatem habet. Hæc P. D. Thyrsus.

N.
83.

Ecce 1. qui negaverat deponi posse practicè probabiliorem, & licitum sequi oppositam, modò docet eam deponi posse, & hanc assumi. Ecce 2. qui negaverat licitum operari sine iudicio directo probabiliori, & licitè assumi directum minus probabile, concedit modò utrumque, nempe, quòd Confessor tunc iudicet veram opinionem minus probabilem de licitâ abolutione moribundi, qui nullum doloris signum dedit; vel si

Confessor hoc iudicium de ejus opinionis veritate suspendat, concedit, quòd licitè cum moribundo absolvi possit, dummodo iudicet probabilem opinionem hoc affirmantem. Ecce 3. absolute concedit licitè cum moribundo absolvi, etsi iudicet opinionem affirmantem esse minus probabilem; ergo si absolutio licitè impenditur et moribundo, formato iudicio reflexo de probabilitate opinionis hoc affirmantis; (imò cum iudicio directo de falsitate opinionis hoc affirmantis, nam dixerat eam esse parum probabilem, & negandam abolutionem) quanto magis omnis alia operatio licita erit, si sequatur ad iudicium certum de probabilitate veritatis opinionis, & honestatis operationis?

Hinc præter dicta à nobis, allata ex *Sele. N. 81.* P. Thyrsi doctrina non coheret cum illa, quam hic tradidit *disp. 1. num. 36.* ubi ait, quòd minus tuta apparere debeat clare, & sensibilibus verosimilior operanti, quam opposita; atque hæc de causa iudicetur ab ipso vera, iudicio absoluto, & determinato, quòd licet non sit moraliter certum, nec omnem formidinem excludat, hæc tamen exigua tantum sit, quæ per reflexionem possit prudenter tamquam scrupulus expelli. Subdit: Propter hoc firmiter iudicavi opinionem minus tutam, etsi certo probabilem, assenti tantum posse, ut regulam secundariam licite operandi ab iis, qui eam approbant ut veram; non autem ab iis, qui illam reproband, aut reprobare possunt, ut falsam. Similiter subdit, sibi certum esse, non satis esse ad conscientie securitatem iudicium reflexum de probabilitate opinionis aliene minus tutæ, etsi moraliter certum, nisi simul adit iudicium saltem opinativum inculpate conceptum ab operante, de veritate opinionis minus tutæ. Hæc P. D. Thyrsus.

Combinet Lector hæc cum illis, quæ *Sele. N. 82.* tulit ex *Selectis*, & videbit, quòd in *Selectis 83.* dicat, satis esse ad dandam abolutionem iudicium reflexum de probabilitate veritatis opinionis tuentis licitum esse cum moribundo absolvi: hic autem docet necessarium simpliciter esse iudicium directum de veritate, ut quis opinionem aliquam sequatur. Combinet secundo, quòd hoc dicit sibi certum esse, cum tamen in *Selectis* taceatur oppositum. Combinet tertio, quo iure dici possit, quòd iudicium, etsi probabile, sit absolutum, & determinatum de veritate, cum quilibet sciat, eo ipso quòd alii iudicent, oppositam ut probabiliorem, sequi posse, quòd iudicium mihi probabilius sit falsum, ac mihi falsum est iudicium aliis probabilius;

lius; non enim per hoc, quod iudicium illud sit meum, sit verum. Combinet quartò, quomodo iudicium opinativum, et si inculpate conceptum, possit esse absolutum, & determinatum de veritate, cum omne iudicium opinativum sit de veritate incertum. Combinet quintò, qualiter per reflexionem formido falsitatis de meo iudicio mihi probabiliori expelli possit tamquam scrupulus: quàm enim ratione scrupulus vocetur ea formido, quæ oritur ex evidentiâ, quod inter iudicia probabiliora, et si una uni, alia alteri, invicem contradicentia, tot sint falsa, quot vera? Ut ergo iudicio esse mihi falsum iudicium aliis probabilius; cur saltem, si non iudico meum mihi probabilius esse falsum, cur, inquam, non possum prudenter formidare de falsitate mei iudicii mihi probabilioris? Omitto alia.

N. Arguit 2. *disert.* 8. à n. 13. quod hoc principium, *Nemo potest licite sequi minus tutam contra legem, quin prius iudicet esse veram*; hoc, inquit, principium defendatur à ferè omnibus T.T. etiam Probabilistis tamquam verissimum.

N. Primò enim P. Esparza *art.* 140. ait: Nemo potest uti opinione, quam non habet; unde ut quis utatur opinione asserente aliquid esse licitum, eamque in praxi sequatur, debet prius illam facere suam per assensum: & *art.* 143. & 186. idem P. Esparza censet esse ab Adriano planè demonstratum, quod ut quis sequatur minus tutam, non satis sit iudicium reflexum probabilitatis quantacumque, quia voluntas appetit objectum secundum se, non ut præcise determinatum ab alienâ cognitione præsertim falsa; & actus voluntatis specificantur ab objecto, non ut proposito per cognitionem alienam, sed per propriam, eandemque directam, non reflexam, *qua nisi putet objectum esse licitum*, ait P. Thyrsus n. 14. nullâ reflexione excusabitur operans.

Adrian. Secundò citat P. Terillum *qu.* 22. de 88. *Consc.* n. 1. qui, ait P. Thyrsus d. 14. statuit tamquam primum principium, quod ut quis rectè operetur, non satis sit, quod quis sciat sententiam benignam esse probabilem, aut probabiliorē oppositā; nam, stante toto illo, (ait P. Terillus) potest omne absolutum de rei veritate iudicium suspendi, & homo dubitare potest, an res sit licita, necne. Jam si quis in tali dubio sectetur minus tutam, indubitanter peccabit, non obstante maiori probabilitate partis, quam sequitur: ut ergo excusetur, debet formare iudicium, quo absolute credat opus illud esse licitum.

N. Tertiò citat Navarrum in *Manuali cap.* 89. *Thyr.* *licitum*.

27. *Miscell.* 6. quæ opinio eligenda n. 228, dicentem: Iudex, Consultor, aut Agens, qui in re dubiâ iudicaturus, consultaturus, aut facturus est aliquid, antequam id faciat, debet, ut non peccet, expellere ex animo illam dubietatem, & credere, aut certè opinari, opinionem dicto modo electam esse veram.

Quartò citat P. Junium Tom. de *Consc.* N. *sect.* 3. dicentem, ad rectè operandum non 90. satis esse, ut quis sciat dari talem opinionem P. Jun. probabilem, quod res sit licita; sed requiri, ut talem habeat opinionem.

Quintò citat P. Scildere, qui *tom.* 2. à n. N. 25. latissime hoc probat; & præter adductos, 91. ait P. Thyrsus, quod P. Terillus *qu.* 22. n. P. Thyr. 40. fateatur stare pro hac sententiâ omnes Antiquos T.T. quia illi ad usum partis minus tutæ exigebant, tum quod esset probabilior, tum quod iudicaretur vera.

Sextò citat P. Suar. *disp.* 40. de *Censuris* N. *sect.* 5. n. 12. volentem, quod ad dubium speculativum sequatur practicum, quod non P. Suar. tollitur, nisi prius auferatur dubium speculativum: sed dubium speculativum, ait P. Thyrsus, non auferitur, nisi per iudicium directum: ergo semper requiritur iudicium directum. Rursus idem P. Suar. *lib.* 6. de *Legibus cap.* 8. n. 6. docet, quod subditus probabiliter iudicans cõtra opinionem Prælati, rem præceptam esse illicitam, debeat suum iudicium deponere, & formare iudicium oppositum, & esse communem doctrinam, & in praxi necessariam.

Demum citat P. Valen. *tom.* 3. *disp.* 5. *pun.* N. 4. §. *Altero modo*, P. Palao *disp.* 4. de *Consc.* 93. *cap.* 2. n. 4. P. Sanch. *lib.* 1. *Sum.* *cap.* 9. n. 40. P. Val. P. Bardi *discept.* 4. *cap.* 27. n. 40. (et si P. Sanch. P. Palao & P. Bardi sustineant etiam oppositum) P. P. Sanch. Junium *l.c.* *cap.* 2. quem ait recitare innumeros, & n. 12. subdere: Ergo non alii mihi contradicunt, quàm qui vel adversantur sibi, vel censent licere etiam positive sequi alienam opinionem contra propriam practicam perseverantem: illi autem sunt paucissimi, quibus pro me oppono reliquos omnes. Hæc P. Junius: & hæc quoque ex citatis DD. ad eruditionem P. Thyrsus.

Sed contra i. quia offendat mihi P. Thyr. N. sus vel unum Doctorem, qui ex professione 94. hanc difficultatem tractaverit: An satis sit P. Thyr. iudicium reflexum evidens de probabilitate, aut probabilioritate veritatis opinionis, & honestatis actionis, suspensio prorsus omni iudicio directo de opinionis veritate, & operationis honestate, ut rectè operemur. Sanè nullum dabit, nam non nisi P. Eliz. P. Mun. P. Palanc. P. Thyrsus, & Fogarinus ex plurimis, Fogar.

plurimis, quos evolvi, difficultatem hanc ex professo discutunt, & negant. Reliqui autem Doctores contrarium potius supponunt ut verum, quam probent; immò adeo verum supponunt, ut non tantum hoc ipsum in dubium vocent, & nullum de eo dubium moveant, quin, ut fufè *disp. 22. per totam*, vagando per omnes Scholas, & Ordines, & classes, & nationes, ostendi, quòd fapissime resolvant quæstiones per solam probabilitatem, aut probabilioritatem, vel honestatis, si quæstio sit practica; vel veritatis tantum, si quæstio sit purè speculativa.

N. 95. Difficultas, quam agitant, est, an necesse sit, ut iudicium directum subjectivè existens sit probabilius, an satis quodlibet certò probabile practice. Rursus est, an præter tale iudicium directum, necessarium sit aliud reflexum certum de licentià sequendi probabilius, aut quodlibet certò probabile. Cum enim nulli directo iudicio, etsi probabiliori, subjectivè existenti, insit certitudo veritatis opinionis, & honestatis actionis, hinc recurrunt ad certitudinem iudicii reflexi de licito usu opinionis probabilis, aut probabilioris, prout quisque iudicat; quod iudicium reflexum volunt esse ultimum, & proximum conscientie dictamen. An verò satis sit solum iudicium certum reflexum de probabilitate, aut probabilioritate objectivè veritatis opinionis, & honestatis actionis, suspensio omni prorsus iudicio directo subjectivè probabili, aut probabiliori? Nullus ex professo ex Antiquis hoc discutit: immò, ut dixi, adeo indubitatum supponunt, quòd sufficiat, quòd vix ullus sit Doctor, qui aliquando non resolvat quæstiones per solam probabilitatem, aut probabilioritatem objectivam, sive veritatis, sive honestatis, suspensio omni directo subjectivè probabili, aut probabiliori; & quod caput est, iidem Probabilioristæ, qui modò negant satis se solo esse iudiciū reflexum certum de probabilioritate sine directo, iidem, inquam, suimet obliti, sepius ad solum reflexum de probabilitate objectivè appellant, suspensio omni directo, ut ostendi de Card. Aguirre, de P. Thyrsio,

C. Aguirre.
P. Mon. de P. Muncif. & aliis. Et quotquot sive P. Thyrsio Probabilistæ, sive Probabilioristæ (sunt autem omnes, excepto Fagnano) docent, licere Confessario absolvere pœnitentem sequentem oppositam, velint, nolint, hoc dicere debent, ut latè probavi *disp. 23. sect. 4.*

N. 96. Contra 2. quia tantum abest, ut aliquis ex citatis à P. Thyrsio Theologis cum eo conveniat, quin convenire non potest. Nam P. Thyrsius vult quòd operans teneatur, antequam operetur, directè assentiri ipsi opinio-

ni tamquam veræ, & quidem iudicio firmo, fixo, & determinato: alii autem omnes hoc negant; immò apertè docent repugnare, ut iudicium, etsi probabilius, sit firmum de veritate, quin est prorsus incertum de illà, & ideo, ut certitudinem habeant de non peccato in tali opere, recurrunt ad iudicium reflexum, quod censent certum, de licito usu opinionis certò probabilis, aut probabilioris, illudque putant necessarium, antequam quis operetur. Accedit, tum quod omnes DD. citati affirmant simultatem certæ probabilitatis, æqualis, aut inæqualis, respectu ejusdem intellectus, in utraq; opinione contradictoriâ, cum hoc autem minime fiat, ut quis opinionem sibi probabiliorē iudicet firmiter veram, cum videat motiva opposita esse magni momenti: tum quod omnes sciant, quod ex opinionibus probabilioribus contradicentibus, tot sint falsæ, quot veræ: quo ergo jure poterit quis iudicare firmiter veram, opinionem sibi probabiliorē; & poterit non formidare prudenter de falsitate ejusdem, sicut iudicat opinionem oppositam aliis probabiliorē esse falsam? Sane omnes DD. citati non adeo eximè de propriis opinionibus, nec adeo demissè de oppositis sentiebant, ut suas firmiter veras, alienas firmiter falsas censerent; quin saltem prudenter timebant falsitatem in propriis opinionibus: non enim firmiter credunt se semper verum, & oppositos DD. temper falsum dicere; se nunquam errare, oppositos semper aberrare.

Contra 3. quia descendendo singillatim ad N. præcipuos ex DD. citatis, (otiosum enim est, si omnes revolvam) P. Suar. apertissime suadet omnes revolvam) P. Suar. apertissime ostendit stinet oppositum, ut multipliciter ostendi *disp. 23. sect. 1. & 2. & disp. 24. sect. 1. & 2.* immò in ejus sapientiâ fundavimus, quidquid docuimus; & ipse eximius Doctor omnem prudentiæ apicem refundit in suspensionem iudicii directi, etsi probabilioris. Addo quòd *Tomo de Censuris*, quem P. Thyrsius allegat, idem P. Suar. relatâ duplici sententiâ, nostram sequitur assecurando conscientiam speculativè directè dubiam de irregularitate per purum dictamen reflexum de non existentia legis, suspensio omni protus directo de existentia, & non existentia irregularitatis. Idem expressius adhuc constat ex *Tomo de Legibus l. c.* ubi querit, an cum Superior conveniri non potest, liceat uti epicheia ex probabili iudicio: & n. 6. respondet: Censet sententiam Caietani, & Scoti: det: Censet sententiam Caietani, & Scoti: esse practice certam, ut quando Superior conveniri non potest, liceat ex probabili sententiâ, aut iudicio epicheia uti; quod fufè

fuse probat: ergo P. Suar. evidenter opponitur P. Thyrio.

N. 98. Accedit, quod cum P. Suar. affirmet licitum usum minus probabilis, & simul neget intellectum posse directe assentiri minus probabili, eo ipso dicere non potest, quod iudicium directum de opinionis veritate sit semper necessarium, ut licet operer; nam, juxta P. Suar. implicat iudicium directum de veritate minus probabilis: ergo ut quis licite sequatur minus probabilem, satis est, juxta P. Suar. iudicium reflexum de licito usu minus tutæ minus probabilis, suspensio omni directo: ergo etiam satis est solum reflexum certum de objectivâ probabilitate veritatis opinionis, suspensio omni directo.

P. Bard. Idem dico de P. Bardi, qui quoque negat intellectum posse physicè assentiri minus probabili; & simul tueri licitum usum illius.

N. 99. De P. Scildere est prorsus exploratum, (quamvis Probabiliorista sit) eum expressè docere, quod ad operandum satis sit solum iudicium certum reflexum de objectivâ probabilitate veritatis opinionis, suspensio omni directo de veritate. Ejus formalia verba ex *tratt. 1. n. 9. & ex tr. 2. n. 14. pag. 70. supra dedi disp. 22. n. 152.* ait enim, quod ut actus sit probabiliter honestus, satis est, quod iudicetur esse talis, aut saltem, ut homo consideratus reflexè censet posse se rectè judicare, quod tale objectum (scu honestas) existat. Quod verò P. D. Thyrius dicat, quod P. Scild. citet plures pro puncto, de quo modo disputamus, an satis sit solum iudicium reflexum de objectivâ probabilitate, aut probabilioritate opinionis, suspensio omni directo, videtur gratis dictum: quos enim P. Scildere *tr. 2. n. 25.* trahit, unicè docent, quod cum iudicio directo proprio de falsitate opinionis alienæ, non liceat illam sequi; hoc autem est toto Cælo diversum à puncto præsentis.

N. 100. De P. Valen. P. Sanch. P. Palao dico, certum esse, quod nostram doceant sententiam, eorumque formalia verba dedi *disp. 22. sect. 4. §. 1. ibid. legenda.* Immo *disp. 21. sect. 1. §. 1.* ostendi Adrianum nostram sententiam docuisse, quod satis sit iudicium de probabilitate; est enim Probabiliorista. Demum quod P. Terillus distet à nobis, & neget satis esse solum iudicium reflexum de probabilitate, aut probabilitate veritatis, puto non esse verum; nam *qu. 22. n. 40.* unicè ostendit, quod ut quis sequatur minus tutam, necesse sit, ut sit directe, aut reflexè probabilior; & hoc docuisse plures Antiquos. At hoc non est ad rem præsentem; hic enim queritur, an necesse sit, ut semper ad sit iudicium directum de veritate opinionis,

Tom. III.

juxta quam quis operatur. Dicere autem, quod necesse sit, ut opinio de licito usu, five probabilioris, five minus probabilis, debeat judicari vera, & probabilior, non est respondere puncto præsentis. Nam hoc secundum concedi potest, & adhuc negari, quod necessarium semper sit iudicium directum de veritate opinionis, ut quis juxta illam operetur: ergo quod trahitur ex P. Terillo non est ad rem præsentem.

Addo esse sole clarius quod P. Terillus nobiscum sentiat; tum quia ut certitudinem non peccati tribuat conscientia operanti juxta minus tutam magis aut minus, aut æquè probabilem, appellat ad iudicium reflexum de licito usu minus tutæ, magis, aut minus, aut æquè probabilis; quod iudicium reflexum supra sententiam asserentem licitum ejus usum, ait esse prorsus certum, & omnino necessarium: certum, quia putat certas esse præmissas, ex quibus inferitur, necessarium, quia sine eo non habetur conscientia certa de non peccato, dum juxta minus tutam, etsi probabilior, operatur. Ergo si P. Terillus duplex suum volumen de certitudine non peccati sequendo minus tutam, magis, minus, aut æquè probabilem, fundat in reflexione hujus sententiæ sibi certæ, *Licet minus tuta, æquè, magis, aut minus probabilis*, nullatenus dici potest, quod fundet in necessitate iudicii directi subjectivè existentis, etsi probabilioris, cum semper sit incertum de non peccato. Quantum ergo distat asserens conscientiam certificari de non peccato per solum iudicium directum subjectivè probabilius de non peccato, à negante conscientiam certificari de non peccato per solum iudicium directum subjectivè probabilius de non peccato; sed unicè certificari à iudicio certo reflexo de licito usu minus tutæ probabilis, aut probabilioris, tantum P. Terillus distat à P. Thyrio; nam primum affirmat P. Thyrius; alterum P. Terillus: ergo P. Terillus dissentit prorsus à P. Thyrio. Demum accedat Lector ad *qu. 30. de Consc.* & videbit quod P. Terillus apertè doceat oppositum; nam in *Affert. 2.* ait: Semper licet operari contra propriam sententiam habitualement, si contraria sententia sit certò practice probabilis; immò aliquando licet contra propriam sententiam actualem, etsi illa aliquo modo affirmet objectum, quod eligatur, esse inhonestum.

Contra 4. quia duo inter se valde diversa confunduntur. Unum est, an ut quis sine peccato operetur, habere debeat certò verum de non peccato iudicium? Alterum, an ut quis sine peccato operetur, debeat judi-

Gg care

care directè veram opinionem, juxta quam operatur? Primum affirmamus, alterum negamus; non enim ex primo sequitur secundum. Quando ergo DD. docent, requiri certo verum de non peccato iudicium, ne quis peccet, non ideo docent requiri iudicium de veritate directà opinionis, juxta quam quis operatur; satis enim est iudicium de veritate reflexà; id est, non ideo dicunt, quod teneatur quis directè assentiri, tamquam verè, ipsi opinioni, juxta quam operatur, & teneatur directè judicare, ut in se honestum ipsum objectum, & operationem, quam ponit; sed unice dicunt, necessarium esse aliquod iudicium certò verum, vel de non peccato, vel de honestà operatione, ita operando: sed sive ad sit hoc iudicium directum, etsi probabilius, *Licet pictura*, sive ad sit hoc reflexum evidens, *Probabilius est licere picturam*, adest iudicium de non peccato, aut de honestate formali, si non materiali, volitionis picturæ: ergo per hoc quòd DD. dicant, requiri certum de non peccato iudicium, ne peccem; non ideo dicunt, necessarium semper esse, ut ad sit iudicium directum de non peccato in tali actione.

N. Immo, si res attentè consideretur, in nullo iudicio directo, etsi probabiliori, adest nisi arbitraria certitudo de veritate speculativa non peccati, aut honestatis in tali opere: si autem ipsa probabilioritas subjectiva non peccati, juxta P. Thyr. satis est, suspensio omni iudicio reflexo de licito usu probabilioris, ut quis sine culpà operetur; longè magis satis erit ipsa sola probabilioritas non peccati reflexè evidenter cognita. Quid enim, quæso, facit, quòd ipsa affirmetur directè, aut quòd reflexè? Nam veritas non peccati in tali opere asserta per iudicium probabilius subjectivè existens, affirmatur quoque, etsi medià tantum, per iudicium reflexum evidens de probabilioritate ejus veritatis non peccati.

N. Confirmitur: quia ut quis licitè pingat die festo, vel necesse est, ut judicet eam opinionem esse certò veram; hoc autem per nullum iudicium, etsi probabilius, fieri potest; cum omne probabilius sit ex se indifferens, ut sit falsum: vel hoc necesse non est, sed satis ut probabilius judicet veram? Tunc autem satis quoque erit, ut quis reflexè judicet, esse certò probabilius, quòd sit vera; & suspendat directum de eà veritate iudicium. Etenim sive habeam hoc iudicium subjectivè probabilius, *Pictura licet*; sive habeam hoc reflexum objectivè evidens, *Probabilius est, quòd pictura liceat*, habeo iudicium sufficiens ad honestè operandum. Qui enim ita

discurrit: Licet sequi omnem certò practice probabilior, aut probabilem; sed hæc opinio, *Licet die festo pictura*, est certo practice probabilior, aut probabilis; ergo licet sequi hanc opinionem certò practice probabilior, aut probabilem, *Licet die festo pictura*. Qui, inquam, ita discurrit, non affirmat in consequenti, quòd liceat pingere die festo, quæ est veritas directà; sed affirmat reflexè, quòd liceat pictura sub certà probabilitate, quòd sit licita, quæ est veritas reflexa. Ostendatur ergo nobis, quòd omnes DD. citati, dum dicunt, necessarium esse iudicium de veritate opinionis antiquam operemur, dicant necessarium esse iudicium directum de veritate directà ejus opinionis, nec satis esse reflexum de veritate reflexà, seu de certà probabilitate veritatis ejus opinionis.

S. II.

Reliqua.

SUMMARIUM

Arguit, quòd cum opinio sit regula applicandi primariam, debet putari vera, n. 105.

Hoc ipso quòd S. Thom. exigit, ut qui formam conscientiam ex propria scientiâ, nulla autem opinio sit scientiâ, ideo necesse semper erit iudicium reflexum de probabilitate, quia veritas est scientificum, n. 106.

S. Thom. non docet, quòd quis teneatur directè assentiri opinioni, n. 107.

Iudicium nostrum reflexum non applicat legem Dei directam, sed reflexam, n. 109.

Si per iudicium directum invincibiliter erroneum applicatur Dei lex directà, multo magis per scientificum reflexum lex Dei reflexa, ibid.

Arguit, quòd modus resolvendi, & dirigendi conscientiam per probabilitatem, non per veritatem opinionum opponatur S. Thom. n. 110.

Et quòd S. Thom. numquam teneat unam, præ aliâ opinionem, nisi prober esse veram, n. 111.

Et quia opinio probabilis est indifferens ad verum, & falsum, ad peccatum, & non peccatum, n. 112.

Dico, quòd si ex S. Thom. est periculosum ferre iudicium de opinionibus oppositis, quomodo obligamur ad directum in incertis iudiciis, n. 113. & 114.

Cum omne probabilius sit equè subjectum falsitati, ac veritati, suspendendum potius erit, immo non poterit esse regula secundaria applicans primariam objectivam, n. 115. 116.

117.

Argu.

Argumentum probat evidenter oppositum, num.
118.

Inconsequentia doctrine, n. 119.

Si non tenemur semper ad verum, quomodo dicitur, solum verum esse regulam? n. 120.

Arguit, quia si satis est certa probabilitas, tollitur studendi necessitas, & rogandi Deum, n. 121. 122.

Et quia S. Thom. etsi sciret dari DD. pro utraque opinione in materia usura, necessarium duxit excutere veritatem. Et expresse negat satis solum probabilitatem, n. 123. 124.

Dico doctos teneri prius querere veritatem, quam si deinde maneant occulta, satis est probabilitas, n. 125.

Non qualibet relata à TT. vel Summistis est certo probabilis, ibid.

Lumen petendum à Deo pro certitudine probabilitatis, si veritas est occulta, ibid.

S. Thom. stat contra arguentem, nam dicit admodum utile esse, non vero necessarium, invenire veritatem; imò Magistri munus primum querere veritatem, n. 126.

Textus Divi Thom. de pluralitate beneficiorum firmat nostram doctrinam, n. 128.

Si peccat, qui ponit opus dubitans, an sit contra legem, peccat etiam juxta me ponens opus dubitans, an sit contra veritatem, adeoque qui sequitur tutiorem minus probabilem, n. 129. 130.

Contradictio, n. 130.

Non sola probabilitas, sed etiam probabilitas est indifferens ad verum, & falsum, n. 131.

Veritas, non ut in re, sed ut in mente, est regula; eaque autem convenit opinioni minus probabili, n. 132. 133. 134.

Si licet tutior minus probabilis, eo ipso veritas non est regula, & eam sequens, etsi certus sit de non peccato, non tamen de veritate opinionis, ibid.

N. 105. **A**rguit 3. disert. 8. n. 18. ex S. Thom. 2.2. qu. 17. art. 2. qui ait: Homo in ijs, P. Thyr. qua ad propriam personam pertinent, debet formare conscientiam ex propria scientia: ergo non ex aliena, quatenus aliena: ergo, ut quis ex

opinionem tuente licitum esse talem contractum, elicere sibi possit dictamen practicum, quod sibi liceat talis contractus, debet opinionem facere suam per assensum. Confirmat ratione à priori; quia nostra opinio est regula secundaria nostrorum actuum, applicans primariam, seu legem Dei; regula autem secundaria eatenus est bona, quatenus conformatur primariæ; sed non conformatur regulæ primariæ, seu legi æternæ, nisi per veritatem: ergo ut opinio favens libertati, sit regula secundaria, debet judicari vera.

Tom. III.

ra; si enim judicetur falsa, judicabitur opposita regula primariæ: ergo ut opinio favens libertati judicetur esse recta regula, debet judicari veras sed nemo potest eam sequi in praxi, nisi ex persuasione, quod sit recta regula: ergo nemo sequi potest in praxi opinionem faventem libertati, nisi per judicium opinativum, sibi persuadeat esse veram.

Sed contra 1. quia si verba Divi Thom. N. fumantur stricte ut sonant, nemo sequi poterit judicium, etsi moraliter certum, sub- 106. S. Tho. jectivè existens, & multò minùs sequi poterit judicium directum, etsi probabilius; quia nemo formare potest conscientiam, nisi ex propria scientia: sed nullum judicium directum, etsi probabilius, aut moraliter certum, est scientia, nam potest esse erroneum: ergo nemo formare poterit conscientiam per judicium directum probabilius, aut moraliter certum: e contra: sed omne judicium reflexum scientificum de probabilitate objectivè veritatis opinionis, & honestatis actionis est scientia: ergo per omne tale judicium formari poterit conscientia.

Contra 2. quia S. D. unice vult, quod quis N. teneatur sequi suam conscientiam, dummodo 107. S. Tho. sit prudens, quod verum est; & non alienam, quod etiam verum est: at falsum est, quod, ut quis ex opinione tuente licitum esse talem contractum, eliciat sibi dictamen practicum de licentiâ talis contractus, debeat etiam opinionem facere suam per assensum directum, seu assentiendo esse veram; satis enim est, ut faciat suam per assensum reflexum, seu ut certo assentiatur eam opinionem esse sibi probabiliter, aut probabilius veram; eo enim ipso facit suam, non ut directè veram, nam directum de ejus veritate assensum suspendit; sed facit suam, ut certo probabiliter veram, nam judicat esse sibi certo probabile, quod sit vera.

Ad confirm. dico nil probare, & siquid N. probat, probat contra arguentem. Nil pro- 108. bat, quia noster casus in præsentem est, an satis sit solum judicium reflexum de certâ probabilitate, aut probabilitate veritatis opinionis, suspensio omni judicio directo, tum de veritate, tum de falsitate ejusdem opinionis; arguens autem ponit casum, in quo quis directè judicet opinionem illam esse falsam, quam simul reflexè judicat certo probabilem: ergo nil probat contra præsentem nostram questionem. Probat contra arguentem, quod nullum judicium directum probabilius, immodò moraliter certum de veritate poterit esse recta regula secundaria; quia omne tale judicium tam facile potest esse erroneum, quam verum, cum inter ju-

Gg ij dicia

dicia directa probabiliora contradicentia tot sint falsa, quot vera; sed per nullum iudicium erroneum, juxta P. Thyrsium, applicari potest prima regula, sed per solam veritatem: ergo nullum iudicium directum creditum probabilius, aut certo moraliter verum, si in re sit falsum, aut quia potest esse falsum, applicare potest primam regulam; ergo nullum tale potest esse recta regula secundaria.

N. Deinde dare volo totam vim argumento; attamen ei facile occorro dicendo, tum quod nostrum iudicium sit prima regula formalis, immò unica; tum quod per tale iudicium applicatur regula objectiva primaria, nempe lex Dei, vel directa, vel reflexa: eo autem ipso quod suspensio omni iudicio directo de veritate opinionis, cujus veritas logica est semper incerta, formo iudicium reflexum de certa probabilitate veritatis logicæ ejus opinionis, eo ipso applico per illud primam regulam objectivam morum, seu legem reflexam Dei permittentis omne, quod est certo probabiliter non veritum. Addo, quod si per iudicium directum erroneum, putatum tamen probabilius verum, applicatur, juxta

P. Thyrs. ta P. Thyrsium, lex æterna Dei directa, à quâ tamen in re difformatur, multò magis per iudicium scientificum de probabilitate veritatis applicari poterit lex Dei reflexa, à quâ non difformatur: etenim ostendat nobis, quod detur in Deo lex vetans sequi id, quod iudico certo probabile, aut probabilius: si non ostendat, eo ipso dabitur in Deo lex illud permittens, cui legi meum iudicium reflexum est prorsus conforme.

N. Arguit 5. *dissert.* 9. dicendo, quod modus dirigendi conscientiam, & resolvendi casus per probabilitatem opinionum, præscindendo, an opinio de quâ tractatur, sit vera, vel falsa, sit contra S. Thomam, qui *quodlib.* 9. *qu.* 7. *art.* 15. querens, an habere plures præbendas sine curâ animarum absque dispensatione, sit peccatum mortale, ait: *Dicendum, quod omnis questio, in quâ de peccato mortali queritur, nisi expresse veritas habeatur, periculose determinatur...* Præcipue autem periculosum est, ubi veritas ambigua est; quod in hac questione accidit: cum enim hæc questio ad T. T. pertineat, in quantum dependet ex jure Divino, vel ex jure naturali; & ad jurisistas, in quantum dependet ex jure positivo, inveniuntur in ea Theologi Theologis, jurisista jurisistis contraria sentire.

N. Ecce ait P. Thyrsus *n.* 4. quàm apertè S. Thom. opponatur Probabilistis: hi enim dicunt, quod quoties res est ambigua ob contrarias opiniones, licitum cuique sit ex certo

probabilibus sequi, quam maluerit, quia scilicet est certa probabilitas, nec necessaria est veritas: at D. Thom. dicit periculosum de S. Thom. determinare in re ambiguum, eo quia difficile est scire, in quâ parte contradictionis sit veritas: ergo quotquot ad rectè operandum satis esse docent iudicium reflexum de probabilitate opinionis, nec necessarium esse directum de veritate opinionis, quam sequor, opponuntur Divo Thom. Hinc D. Thom. numquam tenet unam præ aliâ sententiâ, nisi probando eam esse veram, & aliam falsam. Ratio est, inquit P. Thyrsius, quia altera ex contradictoriis est falsa: ergo neutra opinio est digna assensu, donec appareat veritas alterutrius.

Confirmat; quia implicat, ut quis amplectatur tamquam rectam regulam id, quod 113. cognoscit indifferens, ut ducat in peccatum, vel in opus licitum: sed quoties opinio favens legi est æquè probabilis, ac favens libertati, opinio favens libertati cognoscatur ut indifferens, ut ducat in peccatum, vel in opus licitum: ergo implicat, ut amplectatur per modum rectæ regulæ opinionem faventem libertati. Ratio est; quia nil cognoscitur, ut recta regula morum, nisi cognoscatur ut conforme primæ regulæ; sed hoc non habet opinio nisi quatenus vera, non quatenus probabilis; ergo non potest esse recta regula morum, nisi ut vera, non autem ut probabilis.

Sed contra 1. quia textus S. D. non est N. ad rem; nos enim in præfati querimus, an 113. semper necessarium sit iudicium de veritate S. Thom. opinionis: de hoc autem S. Thom. nil dicit; sed unice dicit, periculosum esse determinare, quæ ex opinionibus contrariis probabilibus sit vera. Immo si est ad rem, est contra argumentem: si enim periculosum est iudicium de veritate in incertis; quomodo P. Thyrsus, Palanco, & alii pauci obligant semper ad formandum hoc periculosum iudicium?

Contra 2. quia si D. Thom. ait, periculosum esse determinare questiones de re ambigua, 114. nisi expresse veritas habeatur; sequitur, quod S. Thom. nulli licebit questionem incertam resolvere, nisi veritas unius partis expresse constet; sed per probabilitatem veritas expresse non constat, nam potest uniri falsitati; ergo per illam questio periculose determinatur. Ecce igitur, quod si textus D. Thom. sit ad rem, probat contra argumentem; immò probat semper esse periculum in omni assensu directo, nisi veritas sit clara. Nemo autem aliquâ lege naturali obligari potest ad periculum erroris, si vitari potest. Dices

N. Dices ex P.D. Thyro n. 5. quòd S. Thom.
 115. unicè velit, quòd ut periculum erroris vi-
 p. Thy. tetur, veritas diligenter investiganda sit; hoc
 s. Tho. autem non tantum fit per iudicium evidens,
 sed etiam per iudicium conceptum ob ratio-
 nes urgentiores; quamvis enim hoc possit
 esse falsum, attamen error ille esset probabi-
 lis, & apud Deum excusationem haberet;
 nam in rebus moralibus valde controversis
 est moraliter impossibile invenire evidenter
 veritatem.

N. Sed contra 1. quia n. 4. ait, quòd nihil possit
 116. esse recta regula, nisi cognoscatur ut conforme
 p. Thy. primæ regulæ, quod non habet nisi quatenus ve-
 rum; seu nullum iudicium, nisi sit verum,
 esse possit recta regula: at n. 5. dicit, quòd
 iudicium prudens, est falsum, conceptum ex
 fundamento urgentiori, sit error probabilis, &
 excuset à culpâ: ergo vel error est conformis
 primæ regulæ; & sic regula ut sit recta, non
 debet esse vera; vel si solum iudicium ve-
 rum est recta regula, error probabilis non
 est recta regula, nec excusat, cum sit volun-
 tatiè formatus. Rursus hic n. 5. ait, quòd
 iudicium prudens possit esse falsum: ergo
 falsitas non nocet prudentiæ.

N. Contra 2. quia periculum erroris non po-
 117. test vitari per aliquid, quod potest esse er-
 roneum: sed omne iudicium, etsi probabi-
 lius, potest esse erroneum; ergo per illud
 vitari non potest periculum erroris. Immo
 per solam suspensionem omnis iudicii dire-
 cti probabilis, probabilioris, aut moraliter
 certi, vitari potest periculum erroris: ergo
 si in re morali vitandum est periculum erro-
 ris, ut ait S. Thom. & ex alterâ parte sæpe
 operandum est, manifestè sequitur, quòd,
 ne erremus, suspendendum sit omne iudi-
 cium directum inevidens, etsi moraliter cer-
 tum, quia potest esse erroneum; & ut ope-
 remur, concipiendum sit iudicium evidens
 de probabilitate, aut probabilioritate veri-
 tatis, & honestatis, quod non potest esse er-
 roneum. Etenim aliud est, quòd quoties
 utraque contradictoria est probabilis, five
 æquæ, five non æquæ, veritas sit dubia; aliud,
 quòd probabilitas sit dubia. Illud est verum;
 & ideo, etsi non detur obligatio suspenden-
 di iudicium inevidens directum de veritate,
 quamvis possit esse falsum; attamen satius
 est suspendere. Hoc est falsum, nam volu-
 mus probabilitatem opinionis debere esse
 evidentem; & ideo, qui concipit iudicium
 de probabilitate, concipit semper iudicium
 evidens, & verum.

N. Ad confirm. dico probare evidenter op-
 118. positum; si enim nullum indifferens ad fal-
 sum potest esse recta regula, nullum iudi-
 Tom. III.

cium, etsi probabilius, aut moraliter cer-
 tum, poterit esse recta regula applicans pri-
 mam regulam objectivam: ergo non tantum
 non tenebimur ad formandum, sed tenebi-
 mur non formare ullum iudicium inevidens
 directum de veritate, antequam operemur.
 Imò cum solum iudicium reflexum de pro-
 babilitate, sit evidens, & verum, hoc solum
 poterit esse recta regula applicans legem
 Dei. Deinde dico, quòd per iudicium verum
 applicatur lex Dei directâ; per falsum, pru-
 denter tamen conceptum, applicetur lex
 Dei reflexa, ut sæpius docui.

Attamen notanda mihi occurrit in- N.
 consequentia; nam disert. 8. n. 11. ait, nos 119.
 non teneri semper ad doctrinas veras, sed P. Thy.
 tantum inquirere diligenter veritatem, &
 tradere vel doctrinam veram, vel verosimi-
 liorem, quam ipse veram existimet, quam-
 vis re ipsâ sit falsa. Modò quæro, an falsum
 verosimilius putatum verum, sit recta re-
 gula? Si est; ergo falsum est, quòd ait disert.
 9. n. 4. nil posse cognosci ut rectam regulam,
 nisi cognoscatur, ut conforme primæ regu-
 læ; nam tunc cognoscitur, vel significat est; &
 tunc iudicium in se falsum verosimilius pu-
 tatum verum, recta regula esse non poterit:
 vel tunc cognoscitur significat apparet; & sic opi-
 nio etiam minus, certò tamen probabilis,
 quia apparet vera, erit recta regula. Rursus
 dum ait, quòd opinio non habeat esse con-
 formis primæ regulæ ut probabilis, sed ut
 vera, eo ipso dicit, quòd neque probabilior,
 nisi ut vera, sit conformis primæ regulæ:
 nulla ergo opinio falsa, etsi probabilior, po-
 terit esse recta regula, sed omnis probabilior
 potest esse falsa: ergo nulla probabilior po-
 test esse recta regula.

Quare ne sibi contradicat, aliud per ea N.
 verba, opinio non ut probabilis, sed ut vera, est 120.
 conformis primæ regulæ, intelligere non potest,
 quàm quòd opinio cognita, non ut eviden-
 ter vera, sed ut probabiliter, aut probabi-
 lius vera, sit conformis primæ regulæ: er-
 go multò magis iudicium scientificum cog-
 nitum ut evidenter verum de probabilitate,
 aut probabilioritate veritatis, & honestatis,
 habebit esse conforme primæ regulæ. De-
 mum alter inconsequentæ scrupulus re-
 sultat ex his, quæ habet disp. 9. n. 26. quòd P. Thy.
 sicut Deus non tenetur Doctoribus dili-
 genter inquirentibus manifestare omnem
 veritatem, ita nec tenemur semper sequi ve-
 rum. Quæro, quomodo hoc dictum, non te-
 nemur semper ad verum, sed vel ad verum, vel
 ad verosimilius, componatur cum obligatio-
 ne formandi semper iudicium absolute ve-
 rum de opinione antequam operemur? satis
 Gg ij enia

enim erit, ut eam judicem vel veram vel verosimiliorem. Quod si ad operandum satis sit iudicium reflexum de maiori verosimilitudine opinionis, eo ipso cadit tota machina de obligatione iudicii directi absolute veri.

N. Arguit 5. *disput.* 9. n. 6. statuto semel hoc principio, *Licet cuique consulere, & operari juxta quamlibet certò practice probabilem*, tollitur studium necessarium ad quaestiones morales resolvendas; & sufficit superficiali; satis enim erit legere, immò operari juxta Summam Diang, aut Leandri, qui diligentes sunt in referendis Doctorum placitis; videbit enim pro utraque contradictoria stare DD. graves, & utramque esse probabilem, & sic quamlibet securissimè sequi.

N. Confirmat ex S. Thom. *Opusc.* 73. de Utilitatibus, in cuius Proemio rogat Deum, ne permittat errare in periculum animæ suæ, & laqueum aliorum. Quoniam verò in dubiis, quorum veritas cognita salutaria est, & incognita periculum ingerit humanæ salutis, admodum utile est veritatem investigare; & temporibus nostris audivimus multas controversias inter DD. non solum in naturalibus quaestionibus, verum etiam in moralibus, in quibus periculum est diversâ sentire, & opinari; & præcipue in illâ parte Iustitiæ, quæ Commutativa dicitur à Philosophis; & istâ parte ejusdem, quæ vitium usuræ cohibet; ideo circa hanc materiam veritatem declarare, & dubia elucidare, quantum Deus nobis aderit, & noster labor conamine pauperis investigationis nostræ attingere poterit, in hoc opere propositum nostrum est. Hæc S. Thom. ad verbum, quod eo fine retuli, ut non tantum doctrinam, sed insignem demissionem, & modestiam commendarem, quam utinam imitatione assequar.

N. Modò P. Thyrsus n. 8. colligit 1. longè à D. Thom. aberrare, qui in quaestionibus moralibus, nec propriæ, nec alienæ animæ periculum timent. Secundò, non satis ad vitandum periculum habere pro utraque parte Doctores, nam eos contraria sentientes habebat pro utraque parte in materiâ usurarum Divus Thom. & tamen non putabat evacuatum per hoc periculum; ergo ut periculum vitetur, non satis est habere pro utraque parte Doctores. Tertiò, non satis quodlibet probabile pro regulâ conscientiæ, nam tempore Divi Thom. utraque opinio circa materiam usuræ defendebatur; nec tamen S. D. tali probabilitate contentus fuit, sed necessarium duxit excutere veritatem. Quartò, non satis probabilitatem ex auctoritate Doctorum, sive per bona, sive per mala fundamenta, diversâ sentientium; si

enim satis esset, non esset orandus Deus pro doctrinâ tutâ in rebus moralibus; scire enim possemus, & sciremus sine gratiâ particulari Dei cum solo concursu generali in materiâ usurarum dari Doctores. diversa opinantes sine censurâ; quo modo solo concursu generali scimus per Historias extitisse Cæsarem, & Ciceronem; sequela autem non tantum est contra S. Thomam, ut patet ex citatis ad Deum votis, sed etiam contra communem Ecclesiæ sensum, qui totus est in petendo speciale lumen à Deo pro agnitione veritatis.

Subdit à n. 10. fuisse, quòd S. Thom. nulli ubi uberius explicari non satis esse probabilitatem opinionis minus tutam, ad securitatem conscientiæ, præscindendo ab ejus veritate, quàm quodlibet. 8. art. 13. ubi quaeritur: An quando sunt diversæ opiniones de aliquo facto, peccet, qui sequitur minus tutam, sicut de pluralitate beneficiorum? Omittit verba D. Thomæ sæpius à me alibi allegata: non tamen omitto scholia P. Thyrsi. Primum est, quod S. Thom. per ea verba, *Qui facit contra opinionem veram, quia facit contra legem Dei, peccat*, tantum abest, ut contentus sit solo iudicio reflexo de probabilitate opinionis, præscindendo ab ejus veritate, ad conscientiæ securitatem, quin primò facere velle videtur, omnem opinionem falsam circa jus naturale esse errorem vincibilem; ita ut ad hoc ut minus tutam sequi liceat, debeat esse vera. Secundum n. 13. est, peccatum contra legem, quin peccetur contra conscientiam; quod totum est contra nos tuentes necessitatem advertentiae actualis ad peccatum, ut peccetur. Tertium est, colligi manifestè ex D. Thom. quòd, ut quis licet sequatur minus tutam, necessarium sit iudicium de veritate, nec satis esse solum de veritatis probabilitate iudicium; nec quòd opinio sit vera re ipsâ, si quis dubitet de ejus veritate; sed requiri, quòd prius assecuretur de veritate opinionis, ut eam sequi possit, ait P. Thyrsus n. 13. Quartum est inferri evidentè contra nos non esse licitum sequi minus, aut æquè probabilem, quia tunc intellectus inducitur in dubitationem. Quare concluditur in dubitationem. Quare concludit P. Thyrsus l. c. colligi, quòd D. Thom. exigit ad usum licitum opinionis minus, quod præeminat in probabilitate opinionis contrariæ, ut operans formet iudicium fixum de honestate objecti, quod omnem prudentem dubitationem malitiæ excludat.

Hæc P. D. Thyrsus. Sed contra; quia ab arguente est solvendum: si quis enim putet hunc præ illo Doctore esse præfatiorem, poterit claudis oculis cum

eum sequi, quatenus ejus opiniones sunt sibi saltem extrinsecè probabiores; discernere enim intrinsecam opinionum probabilitatem non est nisi virorum imprimis sapientiorum. In forma nego antecedens; tum quia vel sermo est de iis, qui vulgò habentur ut idiote; his autem sufficit, ut eligant virum, qui vulgò habetur ut doctus, & pius; aut ut præstantis Theologi Summam diligenter evolant, eique subscribant juxta prudens D. Franc. Saleii monitum: vel sermo est de viris doctis; hi autem primum tenentur inquirere veritatem, quæ si deinde semper incerta maneat, tenentur deinde ad certam probabilitatem veritatis, nam certa verosimilitudo est quasi veritas: tum quia non omnis opinio, quæ in Summis reperitur, etsi à pluribus sustineatur, est certò probabilis; & adeo enixè petendum à Deo, ut non tantum aperiat veritatem, sed etiam ut lumen evidens nobis tribuat pro discernendâ veritatis probabilitate, quoties veritas manet invidens. Omitto plura, quæ alibi dedi.

N. Ad confirm. dico nil magis ad rem contra
126. arguentem, quàm Divi Thom. textum. Primo, quia si in unâ tantum materiâ morali adeo difficile est invenire veritatem; quomodo ante omnem actionem tenebimur in quâcumque materiâ formare judicium verum de veritate? Secundo, quia S. Thom. non dicit, *neccesarium* esse investigare veritatem, sed dicit *admodum utile* esse; hoc autem ipsum est nostra mens. Tercio, quia S. Thom. agebat Magistrum, cujus officium, & quidem primum est querere veritatem, & ferre judicium de illâ; regulariter enim non examinatur, quæ opinio sit probabilis, sed quæ mihi videatur vera; ergo tunc ferendum est judicium de veritate.

N. Hinc ad illationes P. Thyrsi fateor primam esse veram. De secundâ dico verum quoque esse, quòd non satis sit, ut stent pro aliqua opinione Doctores, ad hoc ut eam sequar, nam potest ea opinio adhuc esse intrinsecè non probabilis; ejusque opposita esse certò moraliter vera. An autem quælibet opinio tempore Divi Thom. in materiâ de usuris controversâ esset certò probabilis, saltem extrinsecè, quis hoc nisi divinando decidat? Quòd si detur quamlibet fuisse certò probabilem, tunc dico satis fuisse, ut animæ periculum vitaretur. Ad tertiam, & quartam patet ex dictis.

N. Ad scholia in alterum D. Thom. textum
128. de pluralitate Beneficiorum, plura alibi didi. xi; immò ex eo textu nostram sæpe doctrinam firmavimus. Hic unicè noto repugnare P. Thyrsi doctrinam P. Thyrsi, prout obligat, ut ope-

rans formet judicium fixum de veritate, & honestate objecti, ut loquitur n. 13. quâ enim ratione judicium incertum, quale est omnè probabilius, sit fixum de veritate? Sanè non quatenus probabilis; nam judicium Doctorum, qui oppositam sequuntur, etsi illis sit probabilis, putat esse falsum; cur ergo de proprio, & sibi probabiliori, falsitatem logicam timere prudenter non poterit? Vide quæ dixi *disp. 24. sect. 2. §. 2.*

Præterea, dum P. Thyrsus dicit ex eo N. textu colligi illicitum sequi minus tutam, nisi sit notoriè probabilior, & formandum
129. P. Thyrsi judicium de ejus veritate, antequam quis eam sequatur, quero, an in eo casu possit quis sequi tutiorem minus probabilem? Si affirmat, ut affirmat, rogo, quomodo formet judicium de veritate tutioris minus probabilis; seu quòd detur lex, & quòd eam sequendo non peccem? etsi enim verum sit, quòd nemo peccet sequendo tutiorem probabilem; attamen falsum est, quòd conformetur legi; potest enim ea non dari: immò cum tutior sit minus probabilis, habet maius fundamentum judicandi non dari legem, & eam tutiorem esse falsam, & se sequi falsum eam sequendo.

Accedit 1. quòd sicut peccat, qui ponit actionem cum dubio, an sit contra legem, ita quoque peccat qui ponit actionem cum dubio, an sit contra veritatem: sed qui sequitur tutiorem minus probabilem, ponit actionem cum dubio, an sit contra veritatem; non enim est sibi verum, sed falsum, dari legem: ergo. Accedit 2. quia P. Thyrsus *diff. 14. n. 2.* ait, quòd in eligendis sententis non sit obligatio attendendi, quæ sit rigida, vel benigna, sed quæ sit vera. Ecce si datur obligatio sequendi, quæ videtur vera; cum minus tuta, quia probabilior, videatur vera; tutior autem, quia minus probabilis, videatur falsa; nemo sequi poterit tutiorem minus probabilem: ergo dum hoc licitum affirmat, sibi contradicit.

Dices ex P. Thyrsi *diff. 14. n. 32.* Probabilioritatem esse posse regulam operandi, quia non convenit nisi uni opinioni; non ita probabilitas, quæ utrique, tam veræ, quàm falsæ.

Nego antec. nam probabilioritas convenit etiam utrique opinioni, tam veræ, quàm falsæ, cum hoc tamen discrimine, quòd probabilitas convenit utrique respectu ejusdem intellectus; probabilioritas respectu diversorum intellectuum. Hoc autem nihil obstat, æquè enim repugnat, ut objectum in re simul sit, & non sit respectu duorum, ac respectu unius intellectus; ergo alterutra proba-

probabilior ex contradictoriis est tantum logicè vera, non minus, ac ex probabilibus.

N. Instabis ex eodem *l.c.n.* 14. Sola veritas est regula operandi: ergo non licet inter oppositas probabiles quamlibet eligere. Sed contra; quia veritas, ut est in re, non potest semper esse regula operandi, alias invincibilis error non excusaret a peccato; ergo veritas, ut est in mente; sed hæc convenit utrique opinioni certò probabili, immò utrique certò probabiliori, & assentiens assentitur ei ut veræ: ergo veritas, ut est in mente, per iudicium prudens minus probabile est etiam recta regula.

N. Deinde retorqueo: quia, juxta omnes, licet sequi tutiorem minus probabilem, quæ eo ipso, quòd sit minus probabilis juxta loquendi modum Adversariis familiarem, est magis falsa, quàm vera: ergo veritas tunc non est regula, immò qui eam sequitur, formidare prudenter potest, quòd legem veritatis violat, omittendo probabilioris minus tutam. Nec prodest dicere, quòd sequens tutiorem sit certus de non peccato: vel enim est certus ob tutiorem; & sic omnis tutior, etsi non probabilis, præferenda erit minus tutæ probabilissimæ: vel est certus ob minorem probabilitatem; & sic sequens minus tutam minus probabilem, erit quoque certus de

non peccato. Rursus aliud est, quòd sequens tutiorem minus probabilem sit certus de non peccato, & hoc fateor; aliud de veritate: tunc autem vel illi tutiori minus probabilis assentitur, vel non? Si assentitur; ergo assensus præstitus tutiori minus probabilis est prudens: si non assentitur; ergo suspensio iudicii directum de veritate tutioris minus probabilis unice contentus hoc reflexo: *Sequendo tutius non pecco.*

Nec satis est dicere, quòd dum eligatur tutior minus probabilis, ex gr. de obligatione jejunii, dirigatur ab hoc iudicio, *Jejunando non pecco.* Primo, quia non est questio, an peccem jejunando, sed an teneam jejunare: ergo questioni directæ non respondetur. Secundo, vel tunc suspensio iudicii directi circa obligationem jejunii, à solo reflexo directus non pecco, sequendo tutiorem minus probabilem; vel iudicium directum non suspendo? Si suspendo; ergo sicut satis est iudicium reflexum de licentiâ tutioris minus probabilis, suspensio omni directo de veritate, circa obligationem jejunii, in quoque reflexum de certâ probabilitate opinionis, suspensio omni directo de ejus veritate satis erit. Si non suspendo; ergo directè assentior minus probabilis stanti probatione jejunii.

DISPUTATIO XXVI.

In Patrem Adamum Ebrentreich.

N. I.

PRODIIIT anno 1699. Romanis ex Typis citavi Theologiæ Doctoris libellus, brevitate, claritate, & doctrinâ nobilis. Probabiliorista est, & quidem mitissimus, unoque in libello tria præstat. Primò trahit sua principia, & conclusiones de licentiâ, & usu opinionis probabilis. Secundò eorum principiorum furiorem declarationem in sexdecim Articulis divisam exhibet, impugnando præcipuè insufficienciam iudicii de objectivâ probabilitate. Tertio probationem Lydii lapidis, seu refutationem Doctoris Perer pro Probabilismo. Quæ omnia servato ejus ordine breviter discutiam.

SECTIO I.

Ejus principia.

§. I.

Primum, secundum, tertium principium.

SUMMARIUM.

Ait quòd ad omnem actionem moralem præquiratur iudicium de licentiâ actionis, adque de honestate materiali, & non tantum de formali, n. 2. ad 5.

Rejicio: Satis de honestate formali actionis, n. 6. 7. 8.

Nego requiri iudicium directum, n. 9. 10.

Ait quòd honestas moralis pendeat a conscientia distamine proponente objectivam, n. 11.

Nego requiri distamen de honestate materiali, satis de formali, n. 12.

Omnes docent, quòd ut subditus pareat, & ut quis